

YENİ KİTAPLAR / NEW BOOKS

OCAK-HAZİRAN 2012 ARASI TÜRKİYE'DE YAYINLANAN YENİ KİTAPLARDAN SEÇMELER

GILBERT ACHCAR, *Barbarlıklar Çatışması* [çeviren Ateş Uslu] (İstanbul: İthaki Yayınları, 2012), 200 ss. ISBN 978-605-375-170-0

Gilbert Achcar kitabında 11 Eylül 2001 saldırılarını ele alıyor. Kendi ifadesiyle: ikiz teröristlerin ölümcül serisini anlatıyor. 11 Eylül 2001 saldırılarını genellikle yapıldığı üzere iyilerin ve kötülerin saflarının net bir biçimde tanımlandığı lanetli bir senaryo olarak değil ama saldırıların ardından yaşanan Afganistan ve Irak işgallerinin yarattığı trajedileri ve bu tragedilerin mutlak nedeni tek ve benzersiz bir fenomen olarak da ele almıyor. Aksine, yazar okurlarını 20. Yüzyıl boyunca Ortadoğu'da ve tüm dünyada uygulanan Amerikan politikalarının kaçınılmaz sonucu, nihai meyvesi ve doruk noktası olarak bu fenomeni doğru bir biçimde anlamaya ve tanımlamaya çağırıyor. Arap Uyanışının tüm İslam coğrafyasını sardığı ve kanlı çatışmalara sürüklediği günümüzde 11 Eylül 2001 saldırıları ve Ortadoğu üzerine bir kez daha düşünmek için iyi bir fırsat sunuyor.

BARIŞ ADIBELLI, *Arap Baharı ve Suriye Emperyalizmin Oyununda İkinci Perde* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2012), 320 ss. ISBN 978-975-255-349-1

AB'nin lokomotifi durumunda olan Fransa ve İngiltere için Suriye, tarihi emperyal hedefdir. Esad rejiminin ortadan kalkması durumunda Fransa yeniden bu topraklarda varolmayı hedeflemekte ve 1940'lı yılların başında terk etmek zorunda olduğu projelerini yeniden başlatmayı hedeflemektedir. Zira ezeli düşmanı durumunda olan İngiltere, Irak'ın işgalinde ABD ile beraber hareket etmesi nedeniyle Fransa'dan bir adım öndedir. Türkiye, sahnelenen büyük oyunun son perdesi olan Arap Baharı bölümünde meydana gelen gelişmelerin ortasında kalmıştır. Şurası bir gerçektir ki, Esad rejiminin ortadan kalkması sonrasında Suriye'ye muhalifler istikrar getiremeyecektir. Çünkü demografik yapı dikkate alındığında istikrar ortamı sağlayacak kadar güçlü bir muhalif yoktur. Dolayısı ile bu şu anlama gelmektedir. Suriye'de her grubun kendisine göre bir hedefi vardır ve bu hedefler Suriye'ye istikrar getirmekten çok uzaktır. İstikrarsız bir Suriye de bu coğrafyada en fazla Türkiye'ye zarar getirecektir.

EMEL AKAL, *Milli Mücadelenin Başlangıcında Mustafa Kemal, İttihat Terakki ve Bolşevizm* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), 439 ss. ISBN 978-975-050-992-6

Emel Akal, Milli Mücadele'nin sevk ve idaresini gerçekleştiren kadroları ele aldığı bu araştırmasında, sürecin büyük ölçüde İttihatçıların örgütlenmesine dayandığını ortaya koyuyor. Bu örgütlenmenin de büyük ölçüde İttihatçıların 'komitacı' tecrübesinden yararlanarak, yukarıdan aşağıya gerçekleştirildiğini gösteriyor. Kitabın temel konusu, bu örgütlenmelerin üstünde, hatta dışında bir siyasi aktör olan Mustafa Kemal, nasıl ve hangi koşullarda bu mücadelenin liderliğine yükseldi? Akal, Mustafa Kemal'in İttihatçı güç odaklarıyla mücadele içinde liderliğini kurma sürecini ayrıntılı biçimde ele alıyor. Bolşevizmle flört, kitabın bir başka ağırlık merkezi. Milli Mücadele yönetiminin ve İttihatçıların Bolşevik harekete duydukları sempatinin kâh pragmatik kâh ideolojik boyutlarını görüyoruz. Dönemin Anadolu'sundaki İslami renge boyanmış Bolşevik propagandası, bu olgunun ilginç bir cephesidir. Milli Mücadele'nin/Kurtuluş Savaşı'nın önderlik yapısı ve politik sosyolojisi üzerine titiz ve iddialı bir inceleme.

TUBA AKEKMEÇİ ve MUAZZEZ PERVAN, *Dersimlilerden Mektuplar, 1941-1953*. (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012), 392 ss. ISBN 978-975-333-277-4

Bizler garp muhacirlerinden ve memnu mıntika halkındanız. Bakanlar Kurulunun kararıyla memleketimiz olan Danzik bucağına bağı Aşkirik köyüne gitmeyerek Pülümür ilçesine geldik. Çoluk çocugumuzla sokak ortasında aç ve susuz perişan bir halde beklemekteyiz. Yiyecek zahiremiz ve oturacak yerimiz yoktur. Tohumluk buğday, yiyecek, öküz, tohum gibi gıdalarımızın temini ile kasabaya bağı köylerden birinde yerleştirilmemiz için müsaade ve delaletlerinizi arz ve istida eyleriz. 2 Eylül 1947 Pülümür'de Aşkirik köyü halkından Mahmut oğlu Paşu Toprak. Aşkirik köyü halkından Hüseyin oğlu Ali Cuşku.

MEHMET AKINCI, *Türk Muhafazakârlığı: Çok Partili Siyasal Hayattan 12 Eylül'e* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012), 383 ss. ISBN 978-975-437-874-0

Muhafazakârlık kavramı ile ilgili çalışmalar kavramın tanımlama güçlüğünden bahsederler. Konu Türk muhafazakârlığı olduğunda tanımlama çabası oldukça güçleşir. Sağ kanat partilerin çoğu bu sıfatı açık ya da üstük olarak kabul ederler ve benimserler. Fakat benimsedikleri sıfatın ne anlama geldiğı açık değildir. İslamcılıktan ya da milliyetçilikten bağımsız bir Türk muhafazakârlığından bahsedilebilir mi? Bahsedebiliyorsak muhafazakârlığı, Türk sağının diğerkakımlarından ayıran özellikleri nelerdir? Diğerkakı taraftan Türk muhafazakârlığına batılı örnekleriyle ayrılan ya da ortak yönleri mevcut mudur? Siyaset, fikirden bağımsız düşünülemez. Bu nedenle Türk muhafazakârlığına anlamak için soracağımız soruların cevabını siyasette değil fikirde aramalıyız. Elinizdeki kitap çok partili siyasal hayattan 12 Eylül darbesine uzanan dönemde eser vermiş altı düşünürün (Peyami Safa, Mümtaz Turhan, Osman Turan, Ali Fuat Başgil, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Erol Güngör) eserlerinden hareketle Türk muhafazakârlığına tanımlamayı hedefliyor; Türk muhafazakârlığına zihni koordinatları üzerinden bir fikir haritasını çıkarmayı deniyor.

GÖKSUN AKYÜREK, *Bilgiyi Yeniden İnşa Etmek Tanzimat Döneminde Mimarlık, Bilgi ve İktidar* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012), 248 ss. ISBN 978-975-333-272-9

Son yıllarda, geleneksel tarih yazımı anlatılarından farklılaşan çalışmalar ile Tanzimat dönemi bir anlamda yeniden ele alınıyor. Bu yeni çalışmaların ortak yönünün dönemi Doğu - Batı ikilemine dayalı bilgi rejimlerinin dışına çıkarak okumak olduğukakı ileri sürülebilir. Göksun Akyürek de elinizdeki çalışmasında, mimarlık tarihi anlatılarında bir tür karanlık çağ olarak görüldüğünü ileri sürdüğü bu dönemi, doğru bilginin kuruluşuna ilişkin bir süreç olarak ele alıyor. Akyürek, bir yandan öznesi çoğunlukla merkezi yönetim olan bu dönemin mimari pratiklerini incelerken, diğerkakı yandan bu mimari pratiklere paralel olarak geliştirilen söylemsel deneyimi aktarıyor. Böylece bilginin ve onu işleyen zihniyetin değışimi de bazı ilginç mimari durumlar eşliğinde gözler önüne seriliyor. Akyürek, ilk Osmanlı üniversitesi olduğu iddia edilen Darülfünunun inşaat sürecini, 1863 yılında İstanbul'da hızla inşa edilerek açılışı yapılan Sergi-i Umûmî-i Osmâni binalarını ve kentten yeniden inşa sürecinin bir parçası olarak bu eşikte keşfedilen İstanbul'un Bizans mirasına yönelik sınırlı restorasyon çalışmalarını incelerken, yeni bir bilgi alanının kuruluşunu öznel, söylem ve mimari pratikler bağlamında değıerlendiriyor. Kitaba yazdığı Önsözde Uğur Tanyeli'nin de belirttiğı gibi Akyürek'in kitabı vaatleri de olan bir metin. Tüm iyi metinler gibi, kapsadıkları kadar, dolayısıyla akla getirdikleriyle ve harekete geçirdiğı düşünme imkânlarıyla da önemli.

ROBERT J. ALLISON, *Amerikan Devrimi Kısa Bir Tarihçe* [çeviren Uygur Kocabaşoğlu] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), 168 ss. ISBN 978-975-050-997-1

Amerikan Devrimi, İngiliz İmparatorluğuna karşı vatandaşlık hakları temelinde bir isyanla başladı. Devrimin getirdiği tartışmalar, insan hakları konusunda Fransız Devrimini önceleyen güçlü bir etkiye sahipti. Robert J. Allison bu kitabında bir toplumun özgürlük mücadelesini, devrime yön veren fikirler etrafında inceliyor. İsyân, silahlı mücadele, savaşlar ve anlaşmaların ayrıntılı sunumunun yanı sıra Amerikan Devrimi sırasında yaşanan insan hakları, anayasa, özgürlük, eşitlik, temsiliyet, seçim ve siyasal sistem tartışmalarını da canlı bir biçimde aktarıyor. Amerikalılar niçin isyan ettiler? Savaş nasıl başladı? Fransızlar Amerika'yı niçin ve nasıl destekledi? Amerikan Anayasasını biçimlendiren fikirler ve tartışmalar nelerdi? Eyaletler bu tartışmalar sırasında hangi tutumları aldılar? Amerikan Anayasası nasıl hazırlandı? Bir toplumun ortak iradesi nasıl şekillendi? Amerikan Devrimi: Kısa Bir Tarihçe, dünyayı etkileyen ilk devrimi ve Amerika Birleşik Devletlerinin kuruluş hikâyesini bu sorular etrafında ele alıyor.

LOUIS ALTHUSSER, *Felsefi ve Siyasi Yazılar* [çeviren Yağmur Ceylan Uslu] (İstanbul: İthaki Yayınları, 2012), 288 ss. ISBN 978-605-375-188-5

Yazıların bu altıncı ve son cildi, Althusser düşüncesinin klasik temalarından oluşan metinleri bir araya getiriyor. Felsefe, bilim, din ve ideoloji nasıl tanımlanmalıdır ve aralarındaki ilişkilerin doğası nedir? Tarih nedir? Öznesiz bir süreç olarak tarih nedir? Marxın gençlik yapıtlarıyla Kapital arasında gerçekleştirdiği epistemolojik kopuş ne anlama gelir? Ve felsefe nedir? Söz bir kez daha Althusser'in: Marksizmi emek felsefesi olarak gören bütün idealist yorumlar, bütün emek ideolojileri incelendiğinde, bunların 1844 Elyazmalarının konularını yinelediği ya da bir praksis Fenomenolojisi kurmaya çalıştıkları a posteriori olarak kolayca fark edilir. Ama burada söz konusu olanın, başka bir alana, bilimin alanına yerleşmiş tarihsel materyalizm değil, felsefi ideoloji olduğu söylenerek itiraz edilecektir. Emek kavramı, şu kavramlarda parçalanır: emek süreci, emek sürecinin toplumsal koşullarının yapısı, (emek değil) emek gücü, (emeğin değil) emek gücünün değeri, somut emek, soyut emek, emek gücünün uygulamaya koyulması, emek miktarı, vb. Tüm bu parçalanmalar yalnızca basit, kökensel emek mefhumunun tarihsel materyalizm için teşkil ettiği büyük epistemolojik engelin, tarih biliminin önünden kaldırıldığı belirli biçimlerdir. Marx Kapitalde, emeğin toplumsal niteliğinden, gitgide daha çok toplumsallaşan emekten bahsettiğinde, bu ifadelerdeki, emek kelimesi, teorik olarak ilksel ve dolayısıyla kendiliğinden bilimsel olan bir ana kavrama yani Emek kavramına göndermez.

KEMAL ARI, *Büyük Mücadele* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012), 208 ss. ISBN 978-975-333-029-9

Yıl 1923, Lozan Antlaşması'nın ardından Türkiye'de ve Yunanistan'da doğup büyümüş milyonlarca insan, hükümetler arası antlaşmalar mucibince zorunlu göçe tabi tutularak yurt bildikleri topraklara veda ediyorlar. Drama, Kavala, Girit, Selanik'te doğmuş beş yüz bin müslüman, Kayseri, İzmir, Manisa, Samsun'da doğmuş yüz binlerce ortodoksun boşalttığı topraklara yerleştiriliyor. Dr. Kemal Arı, Kurtuluş Savaşı sonrasındaki Türk-Yunan nüfus mübadelesinde Yunanistan'dan Türkiye'ye gelenleri ele alıyor; dağları, denizleri aşyp gelen mübadillerin yeni topraklarına nasıl yerleştiklerini ve yeni ülkeye nasıl uyum sağladıklarını araştırıyor. Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin bu olağanüstü zor işin altında kalkıp kalkamadığını soruştururken bir insanlık dramını belgelerle yansıtıyor.

ONUR ENDER ASLAN, *Devlet Bürokrasi ve Kamu Personel Rejimi* (Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2012), 657 ss. ISBN 978-975-533-703-6

Çalışma, tarihsel süreç içerisinde, bütüncül bir bakış açısıyla 19. yüzyıldan 21. yüzyıla kadar kamu personel rejiminin Batı ve Türkiye'deki değişimini "neden" ve "nasıl" soruları eşliğinde keşfetmektedir. Bu keşif, betimlemeyi ve çözümlemeyi aşmakta, Kamu personel rejimi kuramına ulaşmaktadır. Kitapta, kamu personel rejimi açıklama gücüne ulaşmak için, kapitalizm, devlet ve bürokrasi birer uğrak olarak çözümlenmiş, aynı zamanda Düzenleme Okulu'nun Fordizm ve Post-Fordizm kavramları kullanılmıştır.

PAUL-LAURENT ASSOUN, *Frankfurt Okulu* (İstanbul: Dost Kitabevi Yayınları, 2012), 145 ss. ISBN 978-975-298-462-2

Felsefe ve sosyolojinin kesişim noktasında yirminci yüzyılın başat düşünce geleneklerinden birini temsil eden Frankfurt Okulu, Adorno, Horkheimer, Benjamin ve Habermas gibi kişiliklerin boy gösterdiği bir düşün hareketi. Kültür ve estetik teorisinden tarih felsefesine dek uzanan ilgi alanlarının çeşitliliği onu yirminci yüzyıl felsefesi için bir kerteriz noktası haline getiriyor. Alman idealizminden beslenmiş, Marx ve Freud'u eleştirel teorisinin temel uğrakları saymış Frankfurt Okulu'nu ele alan bu kaynak çalışma, yeni bir yüzyılın şafağında öznenin durumu ve varlık koşullarıyla ilgili kapsayıcı bir tartışma sunuyor.

TOURAJ ATABAKI ve ERIK JAN ZÜRCHER, *Türkiye ve İran'da Otoriter Modernleşme Atatürk ve Rıza Şah Dönemleri* [çeviren Özgür Bircan] (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012), 274 ss. ISBN 978-605-399-184-7

Uluslararası Sosyal Tarih Enstitüsünün (USTE) düzenlemiş olduğu Türkiye ve İran da Otoriter Modernizasyon konulu bir atölye çalışmasının ürünü olan ve Touraj Atabaki ile Erik Jan Zürcherin derlediği bu kitapta yazarlar, söz konusu sürecin ve modernite konusunda benimsenen ortak düşüncenin özellikle Atatürk ve Rıza Şah dönemindeki uygulamalarını, bunların benzerlik taşıyan ve farklılık gösteren yanlarını ele alırken, her iki ülkede günümüzde de yaşanmaya devam eden modernleşme sorunlarına ışık tutuyor.

GÜNGÖR AYDIN, *Vali - Düşündüklerim ve Yaşadıklarım* (Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2012), 270 ss. ISBN 978-975-533-711-1

Onu ilk kez 1978 yılında Elazığ valiliği sırasında, Alevileri katletmeye hazırlanan gerici güruha karşı, yasalardan aldığı yetkileri zorlayarak, planlanan katliamı önlemesiyle tanıdık. Fakat öncesi de vardı Güngör Aydın, genç bir kaymakam olarak görev yaptığı her yerde halkın sevgisini ve saygısını kazanmış, Vali olmasından çok önce halkın gönlünde efsaneleşmişti. İlerici, demokratik yönetim anlayışını, görev yaptığı her yerde bilinçli ve kararlı bir tutumla, çok sevdiği halkıyla bütünleşerek, siyasal iktidarların engelleme çabalarına rağmen uygulamaktan çekinmedi. Efsane Vali resen emekli edildikten sonra da boş durmadı. 12 Eylül rejimine karşı Aydınlar Dilekçesinde, İnsan Hakları Derneğinin kuruluşunda, demokrasi için verilen bütün mücadelelerde onun emeği, bilgisi ve deneyimi vardı. 12 Eylül askeri diktatörlük döneminde başkanlığını yaptığı Mülkiyeliler Birliği, bütün demokratların, ilericilerin ve sosyalistlerin sığınağı oldu. Bu kitapta, Güngör Aydın'ın mücadeleye süren yaşam öyküsünü; kamu yönetimine, Kürt sorunu-

na ve Anayasa yapımına ilişkin kuramsal görüşlerini bulacaksınız. Güngör Aydın, Bütün bunları yazmak zorundaydım, demokrasiyi savunmak ve yerleştirmek için sürekli savaşım vermiş bir insan olarak, bunu yapmak zorundaydım, diyor.

KEMAL AYTAÇ, *Avrupa Eğitim Tarihi* (Ankara: Phoenix Yayınevi, 2012), 336 ss. ISBN 978-605-573-899-0

Avrupa Eğitim Tarihi başlığını taşıyan bu eser, Avrupa da Antik Çağdan 19. yüzyılın sonlarına kadarki sürede yer alan önemli eğitim düşünürlerinin görüşlerini konu edinmektedir. Düşünürlerin eğitim görüşleri, onların ait oldukları felsefi sistemlerle bağlantıları içerisinde açıklanmıştır. Eserin bir diğer önemli özelliği ise, didaktik ve estetik ilkeler gözetilerek kaleme alınmış olmasıdır. Bu da onun, ağılayan değil, gülen bir kitap olmasını sağlamıştır.

AYDIN BABUNA, *Bir Ulusun Doğuşu: Geçmişten Günümüze Boşnaklar* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012), 256 ss. ISBN 978-975-333-122-7

Saraybosna’da, 1993 yılının eylül ayında, kanlı çatışmaların ortasında Tüm Boşnaklar Halk Meclisi toplantıya çağrıldı. Bu toplantıda temsilciler, Bosna halkının ulusal adını Boşnak ya da Bosnalı olarak kabul ettiler. Bu karar, bir yandan eski bir geleneğe geri dönüşe işaret ederken, bir yandan da Bosnalı Müslümanların ulusal hareketinin laikleşmesi yolunda atılan önemli bir adımı ifade ediyordu. Bosna tarihine yönelik birçok araştırmada bir kurgu-ulus olarak gösterilmek istenen Boşnaklar, aslında çok daha önce, Avusturya-Macaristan egemenliği döneminde modern anlamda siyasi taleplerle ortaya çıkmışlardı. Aydın Babuna’nın, Bosna-Hersekli Müslümanların tarihine yönelik oryantalist bakış açlarına bir eleştiri niteliğini de taşıyan bu çalışması, Osmanlı Bosnası’nı inceledikten sonra Avusturya-Macaristan egemenliği dönemini eksen alıyor ve günümüzdeki gelişmelere de ışık tutuyor.

MUSTAFA HİLMİ BAŞ, *Kadim İnsanın İzinde: Mircea Eliade Düşüncesine Giriş* (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2012), 128 ss. ISBN 978-975-256-356-8

Eliade’nin düşüncesinin ana temalarından birisi arkaik ontoloji olarak isimlendirdiği, modernlik öncesi kadim dünyanın dinî düşünceleri ve buna bağlı olarak geliştirdikleri kozmolojileridir. Ona göre kutsal varoluş tarzı ile dindışı varoluş tarzı, birbirine bütünüyle zıt iki varoluşsal tavidir. Eliade eserlerinde, bu iki varoluş tarzının tezahürlerini geniş bir şekilde incelemektedir. Eliade’ye göre arkaik dünyada dinî bir süreklilik mevcuttur. Dinin ve kutsalın bu sürekliliği, modern zamanlara kadar hayatiyetini devam ettirebilmiştir.

Bu süreklilik, modern insanın bilinçaltında da devam etmektedir. Ancak modern insan, kendisini geçmişten tümüyle ve bilinçli bir biçimde kopardığı için, kendi bilinçaltında süren bu dinî yapıların farkında değildir.

JEAN BAUDRILLARD, *Karnaval ve Yamyam* [çeviren Oğuz Adanır] (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2012), 64 ss. ISBN 978-605-423-879-8

Hiçlikle birlikte yaşamayı öğrenmek gerekmektedir. Sahip olduğu insanı her şeye karşı duyarsız kılma gücü sayesinde nihilist olan bir şey varsa o da sistemdir. Baudrillard’ın deyişiyle sistem “hakikaten

inkârcıdır”, çünkü kendisi hiçliğin, her türlü yanılısamının inkâr edilmiş biçimidir. Meydan okuyan, dünyanın bir yanılısamaya benzediğini iddia edip, bir şeyler olması gerekirken neden hiçbir şey olmadığını soran ve ‘hiç bitip tükenmeyecek bir anlam görünümüne sahip hiçliğin peşini bırakmayan’ radikal düşünceden başka geriye bir şey kalmamıştır. Bu bir karşı metafizik düşünce değil, tamamıyla metafizik düşünce karşıtı olarak nitelendirilebilecek bir düşüncedir.

JEAN BAUDRILLARD, *Neden Her Şey Hala Yok Olup Gitmedi?* [çeviren Oğuz Adanır] (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2012), 40 ss. ISBN 978-605-423-878-1

Eğer doğal dünya bize bağışlanmış olan bir şeyse, bu durumda ona bir karşılık verilmesi gerekmektedir. Karşılık verilemiyorsa bu durumda doğal dünyanın yok edilmesi gerekir. İnsanlık da doğal dünyaya karşı bu şekilde davranmakta ve modernleşmenin başlangıcından bu yana onu garip bir şekilde yok etmeye, soyut bir varlığa dönüştürmeye ve kendisinden tamamıyla kurtulmamızı sağlayacak egemen bir yapı oluşturmaya çalışmaktadır. Sanırım doğal dünyanın yerine kendi ellerimizle oluşturduğumuz dünya boyutlarına oluşan bir güç koyarak, aynı boyutlara ulaşan teknolojik bir dolap çevirerek, yani denetim altına alınabilen bir evren oluşturarak başlangıçtan bu yana bize bir karşılık beklenmeden verilen ve kıymetini bilmeyerek yitirdiğimiz her şeyin zihnimizde yol açtığı kaygıdan kurtulmaya çalışıyoruz.

ZYGMUNT BAUMAN, *Yaşam Sanatı* [çeviren Akın Sarı] (İstanbul: Versus Yayınları, 2012) 200ss. ISBN 978-605-569-149-3

Dünya üzerindeki milyarlarca insanın farklı beklentileri ve amaçları olsa da tek bir ortak hayali var: Mutlu olmak. Hepimiz mutlu olmak için çabalıyor, bunun için yaşamlarımızda bazı seçimler yapıyor, bazı şeylerden vazgeçiyor, kısacası yaşamlarımıza yön vermeye çalışıyoruz. Peki nedir bu mutluluk denen muamma? Gerçekten aranıp bulunabilecek bir şey mi, yoksa beyhude yere peşinden koşulan, aslında tamamen rastlantılara bağlı olan bir şey midir? Mutluluğu ararken, kader dediğimiz şeyin ağlarında debelelenen bir piyondan mı ibaretiz, yoksa seçimlerimiz sayesinde kendi yaşamlarımızı “yaratan” sanatçılar mıyız? Zygmunt Bauman, mutluluğu hazır reçetelerle ulaşılabilecek bir şeye, yaşamı da adeta metaya indirgeyen yaşadığımız akışkan modern çağın açmazlarını ve ikilemelerini bir bir önümüze seriyor ve yaşamlarımıza vurulan prangaların, dayatılan yaşam tasarımlarının, sözde bizim adımıza yapılan seçimlerin iç yüzünü ortaya koyuyor.

TOMMASO BERTELÊ, *Venedik ve Kostantiniye: Tarihte Osmanlı-Venedik İlişkileri* [çeviren Mahmut H. Şakiroğlu] (İstanbul: Kitap Yayınevi, Başvuru Kitaplığı Dizisi, 2012), 520 ss. ISBN 978-605-105-089-8

Bertelé İstanbul’da bulunduğu sırada Venedik Sarayı’nın ihtişamı karşısında büyüldü ve binanın tarihinden hareketle başladığı araştırmalar Osmanlı-Venedik ilişkilerini ele alan bu eserin ortaya çıkmasına neden oldu. Bertelé Venedik temsilcilerinin faaliyetlerini incelerken, Osmanlı devlet erkânıyla ilişkiler, tantanalı ve itibarlı günler kadar, ıstırap dolu günlere de yer verir. Bu ilişkiler arasında tarihte büyük bir iz bırakmamış kişiler yani Galata yöneticileri, kadınlar ve hatta yeniçeriler de kendilerine yer bulur. Venedik Sarayı’nda elbette diplomasi, siyaset ve dinsel eğilimler başrolde ve balyoslarla diğer temsilcilerin tutumları bunlara göre işlenir. Bu arada, binada muhtelif zamanlarda kültür adamları da kalır ve eserler ya-

ratırlar: ilk edebiyat tarihi araştırmacılarından G.B. Donadu, G. Battista Toderini; teşkilat üzerine bir eser yazan P. Busenello; İstanbul'u ve Osmanlı askeri teşkilatını inceleyen Luigi Ferdinando Marsigli; Kuzey Afrika'ya yaptığı seyahat izlenimlerini ve II. Osman'ın katli sırasındaki buhranlı günleri kaleme alan drağman G.B. Salvago da bunlar arasındadır. Elimizdeki kitap, Venedik balyoslarının yabancı elçilerle ilişkilerine dair bilgiler de içerir ve komşu elçilik binalarının yapımı, gelişmesi, konuk kişilerin özellikleri belirtilir. Venedik balyoslarının Boğaziçi taraflarında yazlık mekânlar edinme veya başta veba olmak üzere hastalıklardan kaçma girişimleri sırasında beğendikleri yerlerden bahsederken de Boğaziçi'nin Avrupa yakasının gelişmesine ve salgın hastalıklara dair önemli ayrıntılar aktarır. Kitabın zengin görsel malzemeleeri araştırmacılar ve tarih meraklıları için ayrı bir kazanç oluşturmaktadır.

NANCY BISAHA, *Doğu ile Batı'nın Yarattılışı* (İstanbul: Dost Kitabevi Yayınları, 2012), 330 ss. ISBN 978-975-298-458-5

Eski Yunan ve Latin kaynaklarından beslenen İtalyan hümanistleri XIV. yüzyılda Türklerin Batı'ya doğru ilerleyişleri, özellikle de İstanbul'un fethedilişi karşısında Haçlı seferleri konusunda kendilerinden önceki yazarların düşüncelerini ele alırlar. Ancak Haçlı düşüncesine ilişkin yargıları artık daha seküler ve ideolojilerden arınmış olarak çözümlenmeye başlarlar. İtalya'daki hümanistler Hıristiyan düşüncesinin oluşturduğu Türk tehdidi algısını benimsemekle birlikte, İslam karşıtı bazı konuları da yeni bakış açılarıyla işlerler. Çok kapsamlı bir kaynakçaya dayanan bu kitapta, aralarında Leonardo Bruni, Marsilio Ficino, Francesco Petrarca gibi iyi bilinen hümanistlerin de bulunduğu çok sayıda yazar ve düşünürün Batı'daki Türk ilerlemesi karşısında Haçlı fikrini ele alış biçimi inceleniyor.

J. M. BLAUT, *Sömürgeciliğin Dünya Modeli: Coğrafi Yayılmacılık ve Avrupa-Merkezci Tarih* [çeviren Serbun Behçet] (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2012), 351 ss. ISBN 978-975-995-303-4

1492'de Amerika kıtasının keşfiyle bir Avrupa-merkezci bakış açısının temelleri de atılmaya başlandı denilebilir. Yeni bir ekonomik ilişkiler ağı ve yeni karşılaşılan toplumlar karşısında "Avrupa" merkezli bir dünyayı anlamlandırma çabası hız kazandı. İşleyen sürecin "egemen"i sürecin nasıl işlediği ve nasıl işleyeceği hakkında da bir söz söyleyecekti elbette. Bu kitapta yazar bütün bu süreci yöneten dili ve bakış açısını masaya yatırıp eleştirel bir okumaya tabi tutmaktadır.

MARTIN VAN BRUINESSEN, *Kürdoloji'nin Bahçesinde: Kürdologlar ve Kürdoloji Üzerine Söyleşi ve Makaleler* [çeviren Mustafa Topal] (İstanbul :İletişim Yayınları, 2012), 168 ss. ISBN 978-975-051-058-8

Özellikle Kürtlerin tarihi, siyasi ve toplumsal yapısı ile ilgili yaptığı araştırmalarla dünya çapında tanınan bir bilim insanı olan Martin Van Bruinessen, Kürdoloji'nin Bahçesinde de yine zengin gözlem ve analizler ortaya koyuyor. Kitaptaki yazı ve söyleşlerde, 1970li yıllardan itibaren Kürtlerle ilgilenmeye başlamasının arkasında yatan nedenleri anlatan, Kürtlerle ilgili araştırmalarının gelişimi konusunda Evliya Çelebiden İsmail Beşikçi'ye ve Wadie Jwaideh'e uzanan yelpazeyi sunan Van Bruinessen, Kürt varlığını inkâr edenlerin argümanlarının zayıflığını da gözler önüne seriyor. Ancak bunu yaparken, Kürt milliyetçi tarih yazıcılığını da eleştirmeyi ihmal etmiyor. Sürgün dolayısıyla Avrupaya yerleşen ya da daha sonra orada yetişen kuşakların Kürt ulusal bilincinin yerleşmesine yaptığı katkıları da değerlendiren Van Bruinessen, ele aldığı konulara yaklaşımında sergilediği gerçek biliminsanı soğukkanlılığıyla, herhangi bir taraf-

tan olma kaygısı gütmeyen tarihsel ve sosyolojik olguları net bir şekilde gösteriyor. Kürdoloji'nin Bahçesinde sadece Kürt toplumunu anlamak için değil, Türkiye toplumunun açmazlarını kavramak için de çok iyi bir fırsat. Türkoloji varsa Kürdoloji de vardır. Ama Kürdoloji derken iki değişik şey ifade ederiz. Birincisi, bir bilim dalı olarak Kürdoloji: Kürtlerle ilgili bütün bilimler; tarih, edebiyat, dil bilgisi, Kürdistan toplum yapısı ile ilgili sosyolojik ve antropolojik incelemelerin hepsi Kürdolojiye girer. Bunun yanı sıra aynı zamanda Kürdoloji bilimsel kurumlar demektir; bilim akademileri, eğitim enstitüleri vb. Bu anlamda Kürdoloji hemen hemen yok, yani çok zayıf. Kurumlar çok az.

PETER BURKE, *Tarih ve Toplumsal Kuram* [çeviren Mete Tuncay] (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012), 240 ss. ISBN 978-975-333-280-4

Tarih ve Toplumsal Kuram, tarih metodolojisinin kilit metinlerinden biri. Kilit, kitabın açılış cümlesindeki soruda gizli: Toplumsal kuramın tarihçilere faydası nedir ve tarihin toplumsal kuramcılara faydası nedir? Peter Burke'nin bu çalışması, tarih disiplini açmaya bir çağrı. Tarih ile sosyal bilimlerin diğer alanları arasındaki sınırları sorgulayan; tarihi daha fazla sosyal bilimsel, sosyal bilimlere de daha fazla tarihsel olmaya davet eden bir çağrı. Tarih ve Toplumsal Kuram, her türlü teoriden, model kurma çabasından, kavramsal analizden, karşılaştırmalı tarihsel çalışmalardan kaçma eğiliminin maalesef hâlâ hüküm sürdüğü Türkiye'de gerek profesyonel tarihçiler gerekse de tarih öğrencileri için temel bir başvuru kaynağı. Bir yandan mesleğin evrensel ölçütlerini merkeze alan, diğer yandan da disiplinler arası bir tarih yazımının imkânlarını ve zenginliklerini gösteren bu kitapta okur; toplumsal cinsiyetten sınıfa, iktidardan hegemonya ve direnişe, zihniyetten sözlü tarihe kadar bir dizi kilit kavramın önemli bir tarihçinin perspektifinden açılmasını da izleyebilecek.

HAMİT BOZARSLAN, *Arap İsyanlarından Önce ve Sonra Ortadoğu'nun Siyasal Sosyolojisi* [çeviren Melike Işık Durmaz] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), 184 ss. ISBN 978-975-051-045-8

Arap isyanlarının öncesine ve sonrasına dair hem temel bir bilgi hem de yetkin bir yorum sunan Ortadoğu'nun Siyasal Sosyolojisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içindeki Arap bölgelerinin Birinci Dünya Savaşı ertesinde bölünmesi, 1948'de İsrail devletinin kurulması, 1979'da SSCB'nin Afganistan'ı işgali ve İran Devrimi, 1980-1990 arasında çıkan bölgesel savaşlar ve son olarak 11 Eylül 2001 saldırısından sonra başlayan teröre karşı savaş gibi olguların, meydana geldikleri yerlerden çok uzaklarda bile siyasal dinamikler yaratabileceğini ortaya koyuyor. Hegemonya ve siyasal mühendislik kavramlarından yola çıkarak Ortadoğu'da otoritarizm olgusunu inceleyen, devletlerin çeşitli zor kullanma biçimleriyle ayakta tutulduğunu gösteren çalışma, geçmişe dayanan siyasal muhalefet biçimlerini ve azınlıklarla ilgili tarihsel olguları ele alırken, yeni direniş biçimleriyle paralel giden genel bir toplumsal yığılılığa da dikkat çekiyor.

CAHİT CAN, *Türk Hukukunun Kökenleri ve Türk Hukuk Devrimi* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2012), 216 ss. ISBN 978-975-343-635-9

Prof. Dr. Cahit Can'ın Türk Hukukunun Kökenleri ve Türk Hukuk Devrimi kitabı, Cumhuriyet Devrimi'nin karakterini, onun yarattığı hukukun beslenme kaynaklarından biri olan "resepsiyon" (dıştan alma) üzerinden incelemektedir. Kitap bu bakımdan, türünün en kapsamlı, en özgün ve en başarılı örneği olarak, hem Türk hukuk tarihi çalışmaları içinde çok önemli bir yere sahiptir hem de Cumhuriyet Devri-

mi'nin siyasi ve toplumsal karakterini, beslendiği ve kendi toplumsal koşulları ile birleştirerek içselleştirdiği hukuk üzerinden inceleyen yönüyle, siyasi ve toplumsal devrim tarihçiliğimiz alanında özgün ve önemli bir yere sahiptir. Türk Hukukunun Kökenleri ve Türk Hukuk Devrimi kitabı aynı zamanda bir karşıdevrim tarihi. Bir yandan da, birinci kitapta olduğu gibi, yine, "Cumhuriyet devriminin öngörülme bugünü" ne gelişi irdeliyor ama hemen hemen hiç kimsenin yapmadığı bir yönüyle: Neden öngörülemediğinin nedenlerini irdeliyor.

DIPESH CHAKRABARTY, *Avrupa'yı Taşralaştırmak: Postkolonyal Düşünce ve Tarihsel Farklılık* [çeviren İlker Cörüt] (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2012), 356 ss. ISBN 978-605-423-876-7

Dipesh Chakrabarty, siyasal modernlik, yani yönetim, bürokrasi ve kapitalist girişim olgusu hakkında düşünmenin, dünyanın hiçbir yerinde, Avrupa kökenli kategorilere ve kavramlara başvurmadan mümkün olmadığını dikkat çekmektedir. Chakrabarty, vatandaşlık, devlet, sivil toplum, kamusal alan, insan hakları, kanun önünde eşitlik, birey, kamusal ve özel ayrımı, özne fikri, demokrasi, halk egemenliği, sosyal adalet, bilimsel rasyonalite gibi kavramların Avrupa tarihinin ve düşüncesinin yükünü taşıdığını vurgulamaktadır. Ona göre, sosyal bilimlerin yapısını şekillendiren Batılı filozof ve düşünürlerin kuşaklar boyunca ürettikleri bütün insanlığı kapsayan teorileri, insanlığın önemli bir bölümünü yani Batı-dışı kültürlerde yaşayanları kısmen ve hatta bazen tamamıyla dikkate almamıştır. Bu durumun farkında olan Avrupalı filozoflar her zaman bu tavrı teorik olarak meşrulaştırmanın yollarını aramıştır. Üçüncü Dünya sosyal biliminin gündelik paradoksu, bünyevi olarak bizden habersiz bu teorileri kendi toplumlarını anlamak için çok kullanışlı bulmasıdır. Chakrabarty, Modern Avrupalı âlimlerin deneysel olarak cahili oldukları bu toplumlar hakkında kehaneti andırır öngörülerde bulunma hakkını nereden aldığını sorgulamakta, Avrupa merkezli bakışı iade etmek üzere Avrupa'yı taşralaştırmaya ve ya merkezsizleştirmeye çalışmaktadır.

STEPHEN CHAMBERS, *Arıburnu Çıkarma* [çeviren İsmail Hakkı Yılmaz] (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012), 304 ss. ISBN 978-605-360-335-125

Nisan 1915 sabahı Avustralya ve Yeni Zelanda birliklerinden oluşan Anzak Kolordusu, Gelibolu Yarımadası'ndaki Arıburnu bölgesinin engebeli, sarp arazisindeki küçük bir koya çıkarma yaparak komutanlarının hedef gösterdiği tepeleri ele geçirmek için var güçleriyle savaşmıştır. Ancak Anzaklar, karşılarında yurdunu istilaya gelen düşmanı püskürtmeye kararlı Türk askerini bulmuştur. Özellikle çıkarmanın yapıldığı ilk iki gün, her iki tarafın da modern savaşın gereklilikleri yanında kişisel kahramanlık örneklerini bolca sergilediği kanlı çarpışmalar yaşanmıştır. Anzaklar, fedakâr mücadeleleriyle, başta kendilerini karşılayan komutanlardan Mustafa Kemal olmak üzere Türklerin saygısını kazanmış ve bu saygıya hürmeten çıkarma yaptıkları koya, sonradan Anzak Koyu ismi verilmiştir. Elinizdeki kitap, Anzakların Arıburnu'ndaki cehennem gibi ilk iki gününün hikâyesini, onların gözünden anlatmaktadır. Aynı zamanda bir rehber olarak düzenlenmiş kitapta, Arıburnu bölgesinde görülmesi gereken yerlere ilişkin ayrıntılı bilgi de verilmektedir.

PAUL CONNERTON, *Modernite Nasıl Unutturur* [çeviren Kübra Kelebekoğlu] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2012), 160 ss. ISBN 978-975-570-560-6

Olayları, yerleri ve şeyleri neden unutturur? Modernite hatırlama yetimizi nasıl etkiler? Connerton modern toplumun belleğimizi nasıl aşındırdığını ele alıyor: İnsanüstü hız, öğrenilemeyecek denli büyük

mega kentler, emek süreciyle bağı kopmuş tüketicilik, nasıl ve kimin ürettiğini bilmediğimiz nesnelere, kent mimarisinin kısa ömrü, geçici işler, sürekli maruz kalınan görüntü bombardımanı, toplumsal ilişkilerin bulanıklaşması. Söz konusu olan bellek yitimi değil kişisel anı ve alışkanlık bile edinmemek. Sherlock Holmes'un Watson'a sürekli olarak dediği gibi: "Görüyorsun ama gözlemlemiyorsun." Aşına olduğumuz toplumsal ilişkilerle örülmüş bir yaşam ve çalışma deneyiminin mümkün olmadığı modern dünyada hayatın ölçüsü insan değildir. Bu bellek yitiminin yol açtığı tedirginliğe, geçmiş zaman modalarına ya da anıtlara duyulan tuhaf bir ilgi eşlik ediyor ve bu ilgi nostalji tacirleri tarafından sömürülüyor. Belleğimizi, çağımızı kuşatan kolektif amneziden kurtarmanın yolu ise nostalji aşkı ya da anı yaşama sarhoşluğundan değil modern kapitalizmin unuttuğunu hatırlamaktan geçiyor.

ANDRE COMTE-SPONVILLE, *Kapitalizm Ahlaki midir? Zamanımızın Kimi Gülünçlükleri ve Zorbalıkları Üzerine* [çeviren Derya Yankaya] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), 253 ss. ISBN 978-975-050-996-4

Kapitalizm ahlaki midir? Kapitalizmin insanın insana yapabilecekleri konusunda özgürleştirici bir tarafı olduğu düşünülürse, bu potansiyeli kısıtlayıcı bir işlevi olan ahlakla çeliştiği varsayılır. Öyle midir hakikaten? Marksist bir geçmişi olan Fransız filozof André Comte-Sponville, üniversitelerde düzenlenen konferanslarda yaptığı konuşmaları topladığı bu kitapta, biraz da kışkırtıcı bir üslupla, kapitalizmin ahlaki bir ekonomik sistem olup olmadığını tartışıyor. Bunu yaparken, amacını da bireyin görüşünü netleştirmesi, kararlarını vermesi, kısacası bugünün dünyasının dayattığı çeşitli güçlüklerle karşı profesyonel, ahlaki ve siyasi sorumluluklarını üstlenmesi gibi konularda yardım etmek, diye ortaya koyuyor. Tartışma esasına göre, Comte-Sponville derdini anlattıktan sonra, ikinci bölümde soruları alıyor ve bunları tek tek cevaplıyor.

ŞERİFE ÇAĞIN, *Bir Şiir Eleştirmeni Olarak Nurullah Ataç* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2012), 295 ss. ISBN 978-975-995-259-4

Nurullah Ataç, Cumhuriyet döneminde ikilemleri, çelişkileri, kalem kavgalarıyla hafızalarda yer etmiş; kimi zaman övülüp samimi bulunmuş, bazen de nesnellikten uzak olmakla suçlanmış, buna karşılık daima ses getirmiş bir eleştirmendir. Her söylediği doğru olduğu için değil, fakat eleştiriye ve şiir teorisine ait görüşleri, kavramları iyi ifade edebildiği, açık seçik ortaya koyabildiği için Ataç'ın, eleştiri ve şiirin ne olduğunun ve ne olmadığını anlama konusunda başvurabilecek en iyi kaynaklardan biri olduğunu söyleyebiliriz.

RÜŞTÜ ÇELİK, *Kandiye Olayları: Girit'in Osmanlı Devletinden Kopuşu* [çeviren Bülend Tuna] (İstanbul: Kitap Yayınevi, Akademik Dünya Dizisi, 2012), 93 ss. ISBN 978-605-105-083-6

Bu kitapta, Doğu Akdeniz'in ikinci en büyük adası olan Girit'te, 6-7 Eylül 1898'de Kandiye'de ortaya çıkan olaylar ele alınıyor. 1897'deki muhtariyet ilanından bir yıl sonra, Müslüman ahalinin tepkisi sonucu ortaya çıkan 1898 Kandiye olayları Girit'in Osmanlı hâkimiyetinden kopması sürecinde bir menzil taşı oldu. Büyük devletlerin bu olaylar nedeniyle Osmanlı devletine uyguladıkları baskı arttı, Osmanlı asker ve memurları Girit'ten çıkartılmış ve 1899'da Yunan kralının oğlu Prens Georgios vali olarak atandı. 1908'de Girit Meclisinin Yunanistan'a ilhak kararını ilan etmesini izleyen gelişmelerden sonra, 1913 yılında imzalanan Londra Antlaşması ile Osmanlı devleti Girit üzerindeki haklarından vazgeçtiğini bildirdi.

Yunan kralı aynı yıl Girit'in Yunanistan'a bağlandığını dünyaya ilan etti. Kitabın ilk bölümünde Kandiye olayları öncesi adadaki durum değerlendiriliyor. İkinci Bölümde ise adanın Osmanlı devletinden fiilen kopmasına ve göçlerin hızlanmasına neden olan Kandiye olayları, bastırmak için alınan önlemler ve Avrupa devletlerinin tutumu ele alınıyor. Son bölümde ise adadan Osmanlı askerlerinin çekilmesiyle birlikte güvenlikleri tehlikeye düşen Müslüman ahalinin adadan kitlesel olarak göçmeleri ve bu göçler karşısında özellikle Osmanlı devletinin takındığı tutumla, göçmenlerin sevk ve iskânları için yaptığı düzenlemelere değiniliyor. Girit'ten göçler denilince hem gündelik yaşamda, hem de akademik alanda akla mübadele geliyor. Oysa mübadele öncesinde, 1898 yılında gerçekleşmiş ve yaklaşık 40.000 kişilik bir göçmen kitlesinin katıldığı büyük bir göç hareketi de yaşandı. Üstelik kendilerine "Eski Giritli" diyen bu göçmenlerin sayısı mübadele ile Türkiye'ye gelen ve kendilerine "Yeni Giritli" denilen gruptan fazladır

HALİS ÇETİN, *Korku Siyaseti ve Siyaset Korkusu* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), 400 ss. ISBN 978-975-051-003-8

Korku mu siyaseti yaratmıştır yoksa siyaset mi korkuyu yaratmıştır? Korkutan, korku ve korkan arasındaki ilişki mi siyasettir yoksa iktidar, meşruiyet ve itaat arasındaki ilişki mi korkudur? Tanrı mı korkuyu yaratmıştır yoksa korku mu Tanrıyı yaratmıştır? İnsan korkuya boyun eğmek için mi yaratılmıştır yoksa korkuyu yok etmek için mi vardır? İnsan insandan korunmak için mi korkuyu yaratmıştır yoksa insan insanın korkusu olsun diye mi yaratılmıştır korku? İnsan korkularının mı ürünüdür yoksa korkular insanların mı? İnsan korkudan korunmak için mi iktidar üretir yoksa iktidarlar insandan korunmak için mi korku üretir? Neden ve Niçin korktuğumuz mudur siyaset yoksa Neden ve Niçin sorularından korkutulduğumuz mudur siyaset? Korku siyasetinin ve siyaset korkusunun izini sürüyor bu kitap. Modern-klasik siyaset teorilerinde ve Türk-İslam devlet geleneği denen siyaset kültüründe korku-iktidar ilişkisinin nasıl kurulduğuna bakıyor. Mercek tutulan asıl nokta: Türkiye'nin resmî ideolojisine damgasını vuran otoriter devlet ülküsü Halis Çetin, Türkiye'nin yerleşik siyasal kültürünün muhalefet korkusuyla, özgürlük korkusuyla, kaos korkusuyla şekillendiğini gösteriyor.

TÜLÜN DEĞİRMENÇİ, *II. Osman Devrinde Değişen Güç Sembolleri* (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2012), 362 ss. ISBN 978-605-105-055-3

23 Şubat 1618'deki cülusunun hemen ardından, Sultan II. Osman bir kitap yazdırmak üzere Meddah Medhî'yi huzuruna kabul eder. Darüssaade Ağası el-Hac Mustafa Ağa'nın tavsiyesiyle bu göreve nail olan ve sarayda uzun zamandır meddahlık ve tarih okuyuculuğu yapan Medhî, buluşma esnasında sultana ne tür bir kitap emrettiğini sorar ve yazmak üzere üç farklı eser önerir: Dâsîtan-ı Hamza, Süleymânâme-i Kebîr ve Şehnâme-i Firdevsî. Medhî'ye göre, sultanın yapacağı seçim onun gelecekte nasıl bir yönetici olacağını da göstergesi olacaktır; sultan eğer Şehnâme-i Firdevsî'yi seçerse, bu onun âlemi bilmeye karşı merakı ve adaletli olmaya da niyeti olduğunu işaretidir. II. Osman ve Mustafa Ağa için Meddah Medhî tarafından tercüme edilen ve sarayda resimlenen Şehnâme-i Türkî nüshalarının girişinde nakledilen bu olay, Osmanlı sarayında hazırlanan resimli kitapların sadece edebi bir zevkin ya da tek başına kitap merakının neticesinde üretilmediklerini, içinde yaratıldıkları tarihsel bağlamın siyasi ve kültürel dinamikleri ile şekillenen pek çok farklı roller üstlendiklerini düşündürür. Bu kitap genç bir sultanı ölüme götüren, veraset tartışmaları, siyasi mücadele ve çekişmelerle geçen çalkantılı bir dört yılın sonunda, II. Osman'ın sarayında üretilen resimli kitapları, tüm bu yaşananların zaviyesinden bakarak okuma ve anlamlandırma denemesidir. Bir yandan da tüm karmaşaların içinde genç bir Osmanlı sul-

tanının kişisel zevk ve meraklarını okuduğu/dinlediği ve seyrettiği kitaplardan yola çıkarak anlama çabasıdır.

AHMET DEMİREL, *Tek Partinin Yükselişi* (İstanbul : İletişim Yayınları, 2012), 372 ss. ISBN 978-975-051-027-4

Ahmet Demirel'in makalelerini bir araya getiren *Tek Partinin Yükselişi*, Milli Mücadele dönemi ve Cumhuriyetin kuruluş yıllarındaki seçimlere ve bu seçimler sonucu oluşan Meclisin yapısına odaklanıyor. Demirel, tek parti rejiminin yavaş yavaş kurulduğu bu süreçte, milletvekili adaylarının belirlenmesinden, Meclisin oluşmasına kadar geçen zaman içerisinde neler yaşandığını çarpıcı ayrıntılarla okuyucuya sunuyor. Fikrî ve ideolojik tartışmalar kadar milletin vekillerinin seçilmesine ve Meclisin oluşmasına yön veren pratiklere de dikkat çekiyor. Milletvekili profillerinden, muhalefetin taleplerine, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinin Meclisteki temsilinden Atatürk dönemindeki Kemalizm anlayışına kadar kapsamlı bir kuruluş dönemi tahlili yapıyor. *Tek Partinin Yükselişi*, Milli Mücadeleden çok partili siyasi hayata uzanan süreçte yaşananları, Meclis ve vekillere odaklanan kapsamlı bir araştırma, ayrıntılı istatistikler ve yetkin bir değerlendirmeye inceliyor.

FATMAGÜL DEMİREL, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Esnaf ve Ticaret* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012), 240 ss. ISBN 978-975-333-275-0

Ülkemizde her yıl yapılan Ahilik Haftası kutlamalarında değişik etkinliklerle ahilik geleneği yaşatılmaya ve bu gelenek topluma hatırlatılmaya çalışılmaktadır. Bu etkinlikler kapsamında, 2010 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi'nde "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Esnaf ve Ticaret" konulu bir sempozyum düzenlendi. Sempozyumda sunulan tebliğlerin bir araya getirilmesiyle oluşan bu kitap, Osmanlı'daki ve Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki esnaf ve ticaretin farklı kesitlerini ortaya koymaktadır. Makaleleri Fatmagül Demirel derledi ve sunuş yazısıyla değerlendirmelerde bulundu. Yavuz Cezar, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Ticaretin Maddi Unsurları Üzerine"; Cengiz Kırılı ve Betül Başaran, "18. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Esnafı"; Nalan Turna, "Yeniçeri-Esnaf İlişkisi: Bir Analiz"; Aziz Tekdemir, "Ticaret Nezareti'nin Kuruluşu ve İdari Birimleri"; Alp Yücel Kaya, "19. Yüzyıl İzmir'inde Tüccarlar ve Esnaf" veya "Hacıağalar, Beyler ve Frenkler"; Cihan Osmanağaoğlu Karahasanoğlu, "Zimmi Esnaf ve Tacirlerin Yabancı Devlet Vatandaşlığı İddialarının Osmanlı Hukukuna Etkisi"; Fehmi Yılmaz, "İstanbul'da Tütüncü Esnafı"; Sacit Kutlu, "İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Esnaf Örgütleri"; Arzu Terzi, "Osmanlı Devleti'nin Mütareke Dönemi Fiyat Politikaları" ve Nevin Coşar, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Tüketim Alışkanlıkları" başlıklı makaleleri ile bu çalışmaya destek verdiler.

DİLŞA DENİZ, *Yol/Re: Dersim İnanç Sembolizmi* (İstanbul : İletişim Yayınları, 2012), 384 ss. ISBN 978-975-051-019-2

Dersim, kendine mahsus bir dünya. Üst başlıklardan taşan, Kürtlerle, Zazalarla, Alevilikle ilgili etno-dinsel ve kültürel tasniflere sığmayan bir yanı var. Dilşa Deniz, Dersime eğilen ilk antropolojik çalışmaya dayanan kitabında, okuru bu kendine mahsus dünyaya davet ediyor. Dersimle ilgili yüceltici ve karalayıcı efsanelerin perdesini kaldırıp, olağanüstü incelikli bir bakışla, gerçek inanç dünyasına ve gerçek efsanelere eğiliyor.

NAHİT DURU, *Arayış* (Ankara: İmge Kitapevi Yayınları, 2012), 280 ss. ISBN 978-975-533-707-4

Seni bir kez daha uyarıyorum, dergiyi bir an önce kapat Yarın olacaklardan ben değil, sen sorumlu olacaksın Dikkatli ol! Mert ve cesur bir çocuğa benziyorsun. Bu sözler, Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Recep Ergun'a ait. Karşısında oturan kişi, gazeteci-yazar Nahit Duru. 12 Eylül dönemi Ülkenin her yerinde sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı var. Bülent Ecevit, darbenin karanlığına bir mum ışığı yakmak için bir avuç yürekli, özverili aydınlı birlikte Arayış dergisini çıkarıyor. Nahit Duru da o derginin Yazı İşleri Müdürü. Nahit Duru bu kitabında, 12 Eylül darbesinin henüz birinci yılında, çok zor koşullar altında verilen bir demokrasi ve basın özgürlüğü mücadelesini anlatıyor ve yakın tarihin pek bilinmeyen bir yönünü, Ecevit'in özel notlarıyla, Ertuğrul Özkök'ten Aydın Doğana, Murat Yetkinden Oruç Aruobay'a kadar, bugünden bakıldığında okura çok şaşırtıcı gelecek isimlerin çabalarına da yer vererek aydınlatıyor

MAHFİ EĞİLMEZ, *Kolay Ekonomi* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2012), 216 ss. ISBN 978-975-141-498-4

İçinden çıkılmaz ekonomik sorunları anlamak için kolay okunan bir elkitabı! Bu kitap, ekonomi eğitimi almamış ya da bir dönem alsa da konunun özüne vâkıf olamamışların, işin özünü kavramasına yardımcı olmak amacıyla hazırlandı. Bunun yanı sıra ekonomi öğrenimi gördüğü halde başka konularda çalıştığı için ekonomiden uzak kalmış olanların bilgilerini tazelemeleri için de hazırlandı. Bu kitabın başkaca hiçbir amacı yoktur. Mahfi Eğilmez'in bu kitabıyla herkes her gün gazetelerin ekonomi sayfalarında gördüğümüz rakamları, istatistikleri kolayca yorumlayabilecektir.

AYTEKİN ERSAL, *Türkiye'de Ulus Devlet ve Ziya Gökalp, Mümtaz Turhan, Erol Güngör* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012), 541 ss. ISBN 978-975-437-894-8

Devrimsiz, reformsuz, ihtilalsiz bir modernleşme arayışı, milli kültürü geliştirecek bir sosyal bilim yaklaşımı, dinin ulus kimliğinin billurlaşmasında inkâr edilemez ehemmiyetini kavrayış, tüm bunların ifade vasıtaları olan dil, tarih ve kültür yaklaşımlarının kıvamına kavuştuğu dönemi II. Meşrutiyette bulma çabası Ziya Gökalp'i kaçınılmaz olarak geleneğin kuruculuğuna götürmektedir. Zira dönemin Gökalp'i milliyetçi muhafazakâr modernleşme arayışlarına kuruculuk verecek zenginliğe fazlasıyla sahiptir. Mütareke sonrası düşüncelerinde görülen kırılmalar onu inkılâpçı münevver kalıbına sokmaya yetmemiştir. Arkasından gelenlerin tashihleriyle Ziya Gökalp, Mümtaz Turhan, Erol Güngör hattı teşekkül etmiştir. Bu gelenek, ulus devlet bağlamında karşılaşılan problemleri çözmek için hasbi tefekküre muhtaç olanları kendisine çağırma devam eden mümbit bir akışa sahip görünmektedir

ADEM ESEN, *Mevlana Celaleddin Rumi'nin İktisat Anlayışı* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012), 194 ss. ISBN 978-975-437-873-3

Doç. Dr. Adem Esen, Mevlana toprağında Konyalının dertlerine çözümler ararken bir yol bulup da yüce Mevlana'nın eserlerini tetkikle ciddi ve bu güne değin araştırılmamış bir konu omuzlamasıyla bu büyük hamuşun ikramını bizlere bu eserle sunmuş bulunuyor. Dr. Esen bu çalışmasıyla, araştırmacılara bu madenin varlığına dair izleri göstermektedir. Artık Hz. Mevlana'nın evrat ve erkân içinde bir madde anlayışına sahip olduğu bu eser ile gözler önüne serilmiştir. Hz. Mevlana'nın maddi bir mecburiyeti nasıl aşacağını bilmek tasavvufu iktisat arasında kurulması gereken sağlam köprülerden birisidir.

JEREMY GILBERT, *Antikapitalizm ve Kültür: Radikal Teori ve Popüler Politika* [çeviren Tuğba Sağlam] (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2012), 352 ss. ISBN 978-975-539-644-6

Yirmi birinci yüzyıl politikası ve kültürü açısından antikapitalizm gerçekten ne anlama geliyor? Antikapitalizm, küresel geçerliliği olsa da, yerele kök salmış, taban hareketleri ve eylemlerinin gevşek birliği olarak varlığını ve etkisini sürdürmekle birlikte, tutarlı ve bütünlüklü bir felsefe geliştirmekte yetersiz kalıyor. Bu eksikliği, Ernesto Laclau, Stuart Hall, Antonio Negri, Gilles Deleuze ve Judith Butler gibi önde gelen radikal düşünürlerin eserlerini temel alan kültürel teori ile Yeni Solun entelektüel mirası birlikte giderebilir. Antikapitalizm ve Kültür, işte bu boşluğu doldurmayı amaçlıyor ve kültürel çalışmaların radikal geleneği ile sermayenin küreselleşmesine direnmeye çalışan radikal hareketler arasında güçlü bağların olduğunu savunuyor. Aslında, bu ikilinin birbirine ihtiyacı var; bir yanda teori muazzam bir çeşitlilik sergileyen antikapitalist eylemler ağını biçimlendirip yönlendirirken, antikapitalist hareketin büyük enerjisi ve politik inancı kültürel çalışmalara yeni bir soluk kazandırabilir. Kitap, Deleuze ve Guattari, Laclau ve Mouffe, Negri ve Hardt olmak üzere üç ikilinin fikirleri ekseninde, çağdaş ve radikal demokratik bir Marksist açılımın küresel mücadeleler açısından önemini ortaya koyarak, günümüzün en can alıcı tartışmalarına katkıda bulunuyor.

CORRY GUTTSTADT, *Türkiye, Yahudiler ve Holokost* [çeviren Atilla Dirim] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), 614 ss. ISBN 978-975-051-020-5

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı sırasında gerçekleşen Yahudi soykırımıyla ilgili nasıl bir politika izledi? Bu konudaki yaygın ve popüler anlatıya göre, Avrupa'daki bazı Türk diplomatlarının girişimleri, binlerce Yahudi'nin soykırımdan kurtulmasını sağlamıştı. Elinizdeki kitap, bu korumacı-kurtarmacı tutumun istisnai, münferit olduğunu ortaya koyuyor. Corry Guttstadt, olağanüstü ayrıntılı incelemesinde, İkinci Dünya Savaşı döneminde Türkiye'nin izlediği resmî politikanın Yahudileri vatandaşlıktan çıkartarak kaderlerine terk etmek olduğunu gösteriyor bize. Birçok Avrupa ülkesinde yaşayan binlerce Yahudi, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kaybetmeleriyle beraber, kaderlerine yani Nazilerin soykırım aygıtının eline terk edilmiş. Hem Türkiye devletinin ve resmî/milliyetçi ideolojinin azınlıklarına bakışına dair, hem de Türkiye ile Nazi Almanyası arasındaki ilişkilere dair bilgilerimizi derinleştiren bir çalışma. Ayrıca, Nazilerin soykırımı örgütlemekteki dehşet verici titizlik ve kararlılıklarını da gösteriyor.

SERPİL ÇELENK GÜVENÇ, *Darağacına Mektuplar - Deniz / Yusuf / Hüseyin* (Ankara: İmge Kitapevi Yayınları, 2012), 406 ss. ISBN 978-975-533-708-1

Kim, tek cana kıymamış devrimciler için ip talep etmişti? Hangi milletvekili, satır arasında Bizden 3 kişi yandı, onlardan da yansın bedduası okunan dilekçelerle İnfazlar durdurulmasın kampanyası açmış, faşizme alkış tutmuştu? Hangi yazar, Denizler için parka giyen, gözü dönmüş psikopatlar, efsane kılığındaki haydutlar, eli, gözü kanlı mahlûklar, vatani satan iç düşmanlar diye yazmış, darbeci komutanlara övgüler düzmüştü? Bunlar gerçek yüzleriyle birer birer tarih huzuruna çağırılıyor kitapta... Can Dündar Darağacına Mektuplar, Deniz Gezmiş ve arkadaşları hakkında bugüne kadar yazılan bütün kitaplardan farklı. Aslında bu kitap tarihe kalacak bir ibret belgesidir. Sosyalistlerin ve aydınların her türlü yöneme başvurarak, avukatların bütün yasal imkânları kullanarak, bazı milletvekili ve senatörlerin Mecliste mücadele ederek üç devrimci genci ipten kurtarmak için nasıl çırpındıklarını okuyacaksınız. Bu arada Türkiye'deki sağcı basının intikam çılgınlıklarına, acımasızlıklarına ve kayıtsızlıklarına tanık olacaksınız. Ayrıca dış bası-

nın Kızıldere katliamı ile infazların öncesinde ve sonrasında yaşanan olayları nasıl yorumladığını da kırk yıl gecikmeyle öğreneceksiniz. Serpil Çelenk Güvenç, bu kitabı Halit Çelenk'in bıraktığı belgeler üzerine çalışarak yazdı. Böylece babasının vasiyetini de yerine getirmiş oldu.

MAHMUT GOLOĞLU, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1939–1945, 3: Milli Şef Dönemi* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012), 488 ss. ISBN 978-605-360-580-5

Mahmut Goloğlu'nun *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi* dizisinin üçüncü kitabı *Milli Şef Dönemi*, tek partili dönemin 1939-1945 yıllarını kapsıyor. Atatürk'ün vefatının ardından İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığına seçilmesiyle başlayan *Milli Şef Dönemi* o yılları, dünyayı alt üst eden İkinci Dünya Savaşı'nın hem ülke içindeki hem de Türkiye'nin uluslararası siyasetindeki yansımalarıyla birlikte ele alıyor. Ülkede yaşanan ekonomik ve toplumsal sıkıntıların yanı sıra, ülkeyi savaştan uzak tutmaya çalışan İnönü'nün uluslararası ilişkilerini kolay anlaşılır anlatımıyla mercek altına alıyor: İnönü'nün katıldığı Kahire ve Adana Buluşmaları, Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı süresince sürdürdüğü uluslararası denge siyaseti, Varlık Vergisi başta olmak üzere çıkarılan vergilerin toplumsal yaşamın dengesini değiştirmesi, Hasan Âli Yücel'in öncülüğünde kurulan Köy Enstitüleri. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin çok partili döneme geçmesiyle kapanan *Milli Şef Dönemi*'ni bu dizinin son kitabı olan *Demokrasiye Geçiş* izleyecektir.

FAZIL GÖKÇEK, *Küllerinden Doğan Anka: Ahmet Mithat Efendi Üzerine Yazılar* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2012), 247 ss. ISBN 978-975-995-298-3

Edebiyattan müziğe, coğrafyadan dinler tarihine birçok alanda ciltler dolusu eser yazmış olan Ahmet Mithat Efendi, ölümünden sonra pek hatırlanmamıştır. Edebiyat tarihlerinde çoğunlukla 'önemini yitirmiş bir yazar' olarak bahsedilmiştir, fakat son yıllarda artan ilgi, onun, 'küllerinden doğduğunun' bir işaretidir. Birçok alanda eser vermiş olan Ahmet Mithat Efendi, vefatının 100. yılında Türk edebiyatı ve düşünce tarihi açısından kıymetini korumaktadır. Fazıl Gökçek'in muhtelif yazılarının bir araya getirilmesinden oluşan bu kitabın Ahmet Mithat Efendi hakkında yapılmış araştırmalara bir katkı olacağını düşünüyoruz.

R. IŞIK GÜNGÖR, *Görünmez Komite: Yaklaşan İsyân* (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2012), 120 ss. ISBN 978-975-570-555-2

"Son otuz yılın 'kriz'lerle geçmesine, işsiz kitlelere ve iyiden iyiye yavaşlayan büyümeye rağmen hâlâ ekonomiye inanmamızı bekliyorlar. Ekonominin krizde olmadığını, ekonominin kendisinin bir kriz olduğunu artık görmemiz gerek." Dünyanın üzerinde bir hayalet dolaşüyor: Paris ve Londra banliyöleri, Atina sokakları, Puerta del Sol ve Tahrir meydanları, "ekonominin kalbi" Wall Street. Yaklaşan İsyân, hepsini birleştiren ruhun bir manifestosu olarak görülebilir. "Demokratik" Fransa'da bir terör davasının "kanıtı" olarak sunulan bu kitap, çürüyen "medeniyetimizi", yaşadığımız yabancılaşmayı ve devrim ihtiyacını yedi halkada ele alıyor: Benlik, sosyal ilişkiler, iş ve çalışma, ekonomi, kent, çevre ve medeniyet. Yaklaşan İsyân, ekonomistlerin, politikacıların, sosyologların, psikologların, 'önderlerin', 'akil adamların', 'kamuoyunun' ve hatta alternatif olma iddiasındaki 'sol geleneklerin' ne olup bittiğine dair geveleyip durdukları ezberleri bozarken, hepsinden daha parlak tespitleriyle çağımızın hakiki bir resmini sunuyor. Bilişlik şeyleri duymaktan sıkılanlar *Görünmez Komite*'ye kulak vermelidir.

DAVID HARVEY, *Sermaye Muamması: Kapitalizmin Krizleri* [çeviren Sungur Savran] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2012), 312 ss. ISBN 978-975-570-567-5

Beden için kan dolaşımı neyse, günümüz toplumunun “politik bedeni” için sermaye akışı da odur. Bu akış yavaşladığında, kesintiye uğradığında ya da durduğunda gündelik hayat da duruyor. Ancak kapitalizmde krizler yalnızca kaçınılmaz değil, aynı zamanda gereklidir. Dolayısıyla her an patlak vermeye hazır olsalar da, ekonomi politikalarına yön verenler tarafından nedense asla öngörülemiyorlar. Sermaye akışının nasıl sürdüğü ve neden kesintiye uğradığı ise kavrayış yoksunu burjuva iktisatçıların makaleleri, raporları, öngörülerini, analizleri ve ekonomi haberleri arasında kaybolup gidiyor. Teşhis yok, tedavi de. Bu esnada kapitalizm toplumların ve bireylerin yaşamında yıkımlar yaratarak dünyaya egemen olmaya devam ediyor. Peki, anti-kapitalist hareketimizi nereden başlatmalıyız? Zihinsel kavrayışlardan mı? Doğa ile ilişkilerden mi? Toplumsal ilişkilerden mi? Teknolojiler ve organizasyonel biçimlerden mi? Emek süreçlerinden mi? Kurumların ele geçirilmesi ve devrimci biçimde dönüştürülmesinden mi? David Harvey, krizlere rağmen sermayenin hâkimiyetini nasıl sürdürdüğünü sorgularken “ne yapmalı?” ve “kim yapacak?” sorularına da cevap arıyor. Hem sermayenin egemenlik kurduğu hem de kapitalizme karşı mücadelenin gelişeceği ‘faaliyet alanları’nın haritasını çıkarıyor.

DAVID HARVEY, *Sermayenin Mekânları: Eleştirel Bir Coğrafyaya Doğru* [çeviren Seda Yüksel, Deniz Koç, Kivanç Tanrıyar ve Başak Kıcır] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2012), 488 ss. ISBN 978-975-570-574-3

David Harvey, son dönemin en çok referans verilen, en etkileyici sosyal kuramcılarının birisidir. Aktivist kimliği ve antikapitalist hareketler üzerine yazdıklarıyla da bilinen Harvey’in ünü ve etkisi bakış açısını değiştirdiği coğrafya biliminin yanı sıra sosyoloji, politik ekonomi, mimari, iktisat, edebiyat incelemeleri ve kent çalışmalarına kadar uzanıyor. Bu kitap, 30 yılı aşkın bir süre zarfında yazdığı makaleleri ilk kez bir araya getirerek Harvey’in eleştirel coğrafya kuramının gelişimine ve düşüncesinin yapıtaşlarına ayna tutuyor. Coğrafi araştırmaların sonucu elde edilen, bilginin sistematik bir biçimde ele alınmaya cağı, coğrafyanın yalnızca veri sunduğu yönündeki doktrine karşı çıktığı gibi Marksizm ve sosyal teoriye coğrafya ve mekân boyutunun kazandırılmasında da önemli bir yeri olan Harvey, “Coğrafya Bilgisi/Politik İktidar” ve “Mekânın Kapitalist Üretimi” isimli bölümlerle iktidar, politik ekonomik yapı, bilgi, sosyal bilim ve coğrafya arasındaki ilişkiyi yeniden kurarken; sermaye birikiminin, mekânın kapitalist üretiminin ve eşitsiz gelişimin coğrafyasını Marksist bakış açısıyla ele alıyor. Kapitalizmin jeopolitiğini sergilerken Kant, Marx, Hegel, Foucault, Von Thünen ve Heidegger gibi düşünürlerin kuramlarında coğrafi düşüncenin izlerini gösteriyor.

PETER HEATHER, *Gotlar* [çeviren Erkan Avcı] (Ankara: Phoenix Yayınevi, 2012), 488 ss. ISBN 978-605-573-897-6

Got halkları MS 1. ve 7. yüzyıllar arasında Avrupa boyunca Baltık Denizinden Atlantik kıyılarına kadar uzanan coğrafyada binlerce kilometre yol kat ederler. İlk başlarda kimsenin farkına varmadığı önemsiz halk topluluklarıdır. Zaman geçtikçe Roma İmparatorluğunun önemli bir silahlı gücü haline gelip kendi devletlerini bile kurarlar. Bu kitabın amacı, daha önce hiç ele alınmamış yazılı ve arkeolojik bulgularla yola çıkarak Gotların dramatik tarihlerini yeniden ele almak ve Got kimliğinin değişik zaman ve kullanım alanlarında ne anlama geldiğini araştırmaktır. Kitap üç bölümden oluşuyor. Her bölüm Got tarihindeki ana evrelerden bahsetmektedir: İlk bölüm 1. yüzyıldan 4. yüzyıla kadar olan dönemdeki Got tarihini,

ikinci bölüm Hunların gelişiyle Got halkının yaşadığı hareketlenmeyi, son bölüm de Gotların kurdukları ve Batı Roma İmparatorluğunun devamı olan devletlerin tarihini ele alıyor.

EKREM İŞİN, *Düşünen Tohum Konuşan Toprak: Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri, 1940-1954, 2 Cilt* (İstanbul: Suna ve İnan Kıraç Vakfı Yayınları, 2012), 641 ss. ISBN 978-975-912-399-4

Cumhuriyet tarihinin en dramatik değişim süreçlerinden biri olan Köy Enstitülerine odaklanan, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü'nün İsmail Hakkı Tonguç Belgeliği Vakfı işbirliğiyle hazırladığı "Düşünen Tohum, Konuşan Toprak: Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri 1940-1954" sergisi, arşiv belgeleri, fotoğraflar, kişisel eşyalar ve tanıklıklarla önemli bir döneme ışık tutuyor. Yüzde doksana yakını okuma yazma bilmeyen bir ülkede Cumhuriyet'i yaşatma ve bu topraklarda yeni bir insan tipi yetiştirme amacıyla, dönemin İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç önderliğinde 17 Nisan 1940'ta kurulan Enstitüler, köyden aldıkları çocukları eğitip tekrar köye yollayarak halkın bu geniş kesiminin aydınlanmasını hedeflemişlerdi. 1946'da dış ve iç baskılarla yavaşlayan süreç sonunda, 1954'te Enstitüler kapatıldı.

VARTAN İHMALYAN, *Bir Yaşam Öyküsü* (İstanbul: Cem Yayınevi, 2012), 340 ss. ISBN 978-975-406-807-5

Vartan İhmalyan 1913'de Konya'da doğdu. 1944'de Robert Kolej'in mühendislik bölümünü bitirdi. 1948'de Fransa'ya gitti. Daha sonra da Macaristan, Polonya ve Çin'e gitti. 1961'de Moskova'ya gelen İhmalyan, 1987'de ölümüne kadar orada yaşadı. "Benim iki anadilimden ilki Türkçedir." diyen İhmalyan'ın anılarını aktaran bu eseri, Vedat Türkali ve Mete Tuncay'ın yapıt üzerine düşüncelerini yansıtan yazılarıyla birlikte; Türk okuruna sunarken, aynı zamanda onun, kitabının Türkiye'de yayınlanma dileğini de yerine getirmiş oluyoruz.

MANFRED JAHN, *Anlatıbilim* [çeviren Bahar Dervişcemaloğlu] (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2012), 174 ss. ISBN 978-975-995-275-4

Manfred Jahn'ın anlatı teorisiyle ilgili karmaşık konuları bile son derece açık bir dille izah ettiği bu çalışma, anlatıbilime ve anlatı teorisine ilgi duyan bütün öğrenciler ve araştırmacılar için faydalı bir giriş kitabı niteliği taşımaktadır. Bugün dünyadaki birçok üniversitenin muhtelif bölümlerine "anlatıbilim" dersleri konmaya başlamıştır. Elinizdeki eserin, ülkemizde henüz gereken önemin verilmediği bu alanda büyük bir ihtiyacı karşılayacağına inanıyoruz

PHILIP S. JOWETT, *Balkan Harpleri'nde Ordular, 1912-13* [çeviren Emir Yener] (İstanbul:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012), 64 ss. ISBN 978-605-360-592-8

Birinci Dünya Savaşı'nın muazzam boğazlaşması tarafından gölgede bırakılmış olsalar da, 1912-13 tarihli iki Balkan Harbi, dünyayı değiştirecek Harb-i Umumi'yi ateşleyen esas kıvılcımı çakmıştı. Bu eserde ard arda gerçekleşen Balkan Harpleri'nin sebepleri, seyirleri ve neticeleri özetleniyor ve muharip ordular -1912'de Osmanlı İmparatorluğu ile hasmı Balkan İttifakı (Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ); 1913'te ise Bulgaristan karşısında eski müttefikleri, Osmanlı İmparatorluğu ve harbe yeni dahil olan Romanya - tasvir ediliyor. Çok çeşitli üniformalar ile ilginç yerel kıyafetleri resmeden renkli levhalar ve az bulunur fotoğraflar, 19. yüzyıldan 20. yüzyıla geçiş niteliğini taşıyan bu çarpıcı tarihsel döneme askerî kıyafet ve teçhizat açısından ışık tutuyor.

HAKAN T. KARATEKE, *Padişahım Çok Yaşa! Osmanlı Devletinin Son Yüz Yılında Merasimler* (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2012), 322 ss. ISBN 978-975-587-046-1

Abdülhamid'in kılıç alayı Osmanlı devletinin son yüzyılındaki en ihtişamlı merasimlerden biriydi. Yeni padişahın Dolmabahçe Sarayından yola çıktığı yedi pare top atışıyla bildirildi. Eyüpe deniz yoluyla gidilecekti. Yaverlerin ve saray erkânının yer aldığı üç kayığın arkasında bembeyaz kıyafetli Arnavut kürekçilerin çektiği on dört çifte saltanat kayığında Abdülhamid, seryaveri, mabeyn başrefiki ve Damad Mahmud Paşa vardı. Hanedan mensuplarının ve saray erkânının kayıkları arkadan geliyordu. Eyüp Çömlükçilerde karşılanan Abdülhamid, takımları som altından beyaz bir Arap atıyla kılıç kuşanmaya giderken önünde kırmızı elbiseli kavaslar, gümüş buhurdan tutan hazine hademeleri yürüyordu. Halı döşeli yolun iki tarafına teberleri ve sorguçlu serpuşlarıyla peyk ve solaklar dizilmişti. Sultan töreni izleyenlere göre ecdadının usulünü ihya buyurmuştu. Amaç da bunu dedirtmekti zaten.

MURAT KAYMAZ, *Bal Kaşığı* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012), 231 ss. ISBN 978-975-437-891-7

Kâh bunalımlı zamanlarında kâh pür neşe anlarında ilham perilerinin zaman zaman müellifin kalemine konmalarıyla ortaya çıktı bu eser. Doğrusunu söylemek gerekirse dili kesik kalemimizin misafirleri pek havai idiler. Gün oldu neşeli ezgilerle raks ettirdiler çeke çeke, an oldu tamtam sesleriyle savaş dansları yaptırıldılar; dili mahkûm müellife. Periler kimi vakit sahib-i kalemin hayatına bir çentik attılar, kimi de kader kisvesiyle bazı kitapların, olayların arasına karışıp muhtelif yazılara vesile oldular. Böylelikle ortaya çıkan yazılar ancak kâğıt, kalem ve yazarın esrarlı birlikteliklerinde ona ait olup, bağlantı kopar kopmaz, içinden payını almaya talip okurun malına dönüşüverdi. Ne şu burgacın ne beriki büklümün merkez olamadığı bir duman bulutundaki gibi elinizdeki kitabın da bir merkezi yahut bir akış yönü yoktur. Ancak kitabın bütününe hâkim bir fikri taban olduğu da inkâr edilemez. Bu tabanın taşları bizzat “Bal kaşığı” tarafından döşenmiştir. Ayağımıza takılınsın diye değil yere sağlam basalım diye. “Ağlayan başlar öne eğilir ve büyük gözyaşı şişesine saklar azabını. Dünyanın içine. Gelin görün ki mutlunun müsrif gırtlığı havaya savurur, yele kaptırır bol keseden kahkahalarını. Dünyanın dışına. Hızla maddeleşirken hüznün, gene hızla süblimleşir tebessüm.”

GÜLTEN KAZGAN, *Türkiye Ekonomisinde Krizler, 1929-2009* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012), 352 ss. ISBN 978-605-399-233-2

Türkiye ekonomisinde krizler, cumhuriyetin kurulduğu yıllardan başlayarak, günümüze kadar uzanan; ekonomide derin izler yaratan, kimi kısa sürede atlatılan kimi ise yapısal değişimlerle birlikte geride değişik ekonomik miraslar bırakan bir sarmal şeklinde ilerler. Prof. Dr. Gülten Kazgan bu değerli çalışmasında cumhuriyet döneminin tüm krizlerini incelerken, özellikle yaşanan beş büyük krizi (1929, 1958, 1978, 1998, 2008) ele alarak, krizleri tetikleyen küresel ve yerel olayların yarattığı ortamı tüm boyutlarıyla ortaya koyup, doğru sonuçlara ulaşmaktadır. Bunu yaparken modelleştirme kaygısı gütmeyen Kazgan, başlangıçta köy-tarım ağırlıklı yapıdan kent-sanayi ve hizmet ağırlıklı yapıya geçen Türkiye ekonomisinde krizlerin seyrini, siyasal iktidarların izlediği sosyoekonomik politikalar ve bunların yarattığı sonuçlar çerçevesinde incelerken, aralarındaki farklılıklara da değinmektedir. Kazgan bu yapıtında özellikle dışarıdan Türkiye ekonomisine yansıyan olumsuz etkilerin arttığına dikkat çekerek, bu konuda kamu politikalarında gözlenen sınırlamaların büyüme üzerindeki olumsuz etkilerine değinirken, ülkemizde yaşanan son dönem krizlerin bize yansıma biçiminin bir tür domino kuramı biçiminde şekillendiğini vurgulamaktadır.

Daha evvel Türkiye Ekonomisinde Krizler (1929-2001) adı altında yayınevimiz tarafından yayınlanan ve 1929, 1958, 1978, 1998 krizlerini ayrıntılarıyla ele alan bu kitap, yazar tarafından genişletilmiş, 2008 küresel krizinin kapsamlı yeni bir değerlendirmesi de kitaba dahil edilmiştir. 2008 krizinin bu ayrıntılı incelemesinin eklenmesiyle, Türkiye ekonomisinin bugüne kadar yaşadığı belli başlı beş büyük kriz toplu halde gözler önüne serilmiştir.

RÜYA KILIÇ, *Osmanlıda Seyyidler ve Şerifler* (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2012), 188 ss. ISBN 978-975-870-493-4

İslam toplumu, 7. yüzyılın son çeyreğinde geri dönülmeyecek bir değişimin içine girdi. Kureyş aşiret federasyonunun üyesi Ümeyye Oğulları, aynı federasyonun diğer üyesi Hâşim Oğullarıyla İslamdan çok önce aralarında zuhur eden iktidar kavgasına, 661 yılında son noktayı koydular ve siyasi otoriteyi tekrar ele geçirdiler. Muaviye b. Ebî Süfyanın politik entrikalarıyla baş edemeyen dördüncü Râşid halife Hz. Ali, Hakem olayı ile, siyasi bir hata işleyerek yetkisini tartışılır hale getirdi ve sonuçta devretmek zorunda kaldı. Bu son nokta, İslam toplumunun inanç yapısını da derinden etkileyerek onu üçe böldü: Haricîler, Şîîler ve Sünnîler Ümeyye Oğullarının ilk saltanat yılları, yine entrikalar ve kanlı olaylarla geçti. Hz. Alinin büyük oğlu Hasan, hilafet hakkından vazgeçtiğini resmen ilan etmesine rağmen zehirlenerek öldürüldü. Muaviyenin oğlu Yezid ise, babasının elinden entrikayla alınan hilafet hakkının kendisine ait olduğunu söyleyerek ortaya çıkan küçük oğul Hüseyini ve ailesinden çoğunu Kerbelâ'da trajik bir şekilde katletti. İslam toplumu, Hz. Alinin İslam içindeki yerine bakış itibarıyla iki ana kesime bölündü. Bu kesimlerden genel olarak Şîîlik (Şîa) diye bilinen birincisi, onu inançlarının merkezine oturttu. Diğeri ise, ona Peygamberin en yakın akrabası ve ilk İslam büyüklerinin en önde gelenlerinden biri ve Râşid Halifelerin dördüncüsü olarak bakıyordu. Bununla beraber, her iki çevrede de Hz. Alinin iki oğlunun, daha genel bir ifadeyle Peygamberin soyundan gelenlerin, zamanla Arapların eski soy asaletine verdikleri özel önemin bir anlamda yeniden dirilişi idi. Böylece Peygamberin geleneksel Arap telakkisinin aksine kadın üzerinden devam eden soyunun, İslam toplumları içinde ayrıcalıklı bir konum kazandığı görüldü. Bu belki, Peygamber soyunun uğratıldığı haksızlıkların ve yaşadığı trajedinin karşılığı olarak Müslümanların onlara ödediği bir çeşit kefaretti. Her hâlükârda, istisnasız bütün İslam devletleri Seyyid ve Şerif denilen bu soyu hem siyaseten, hem dinen her zaman saygın tutmaya olabildiği ölçüde riayet ettiler. Onların işleriyle ilgilenecek özel kurumlar (Nakîbül-Eşrâflık) ise daha Abbasîler zamanında oluşmaya başlamıştı.

EROL KILINÇ, *Damla Damla Yaşadıklarım* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012), 314 ss. ISBN 978-975-437-899-3

Yaşadıklarım'dan bölüm pörçük aktardığım şeyler, bu kitapta toplandı. Bunları, isteyen bir gençlik macerası, isteyen ibretlik işler ve yaşanmışlıklar, isteyen sıradan bir ülkücünün ilk gençliğinden kocamlılığına kadar hayatının şahsî veya davası bakımından kendisince sivri yanları ile sosyal araştırmalar için malzeme olabilecek yönlerinin kaydedildiği bir hatıra defteri telakki ederek okusun. Bilinsin ki, küçük şeyler de olsa, tarihe doğru notlar bırakmak arzusu, bunları kaleme alırken en başta gelen duygumuzdu. İnaniyorum ki, bizim kuşağın hayat serüvenleri aşağı yukarı böyleydi; onun için zannederim ki, Damla Damla Yaşadıklarım'da okuyucu, kendi vicdanı ile yüzleşecek, hayatının muhtelif veçhelerinin yansılarını bulacaktır.

SADIK KIRBAŞ, *Siyasetin Finansmanı* (Ankara: Phoenix Yayınevi, 2012), 231 ss. ISBN 978-605-573-894-5

Siyasetin finansmanı çağdaş demokrasinin temel özellikleri olan saydamlık, katılımcılık ve hesap verebilirlik ilkeleri açısından çok önemlidir. Burada sorunlar varsa siyasete ve siyasetçiye güven azalmakta ve demokrasinin işleyişinde sorunlar oluşmaktadır. Siyasetin finansmanını en olumsuz etkileyen nedenlerin başında kayıt dışı ekonomi ve yolsuzluk gelmektedir. Kayıt dışı ekonomi, yolsuzluk ve siyasetin finansmanı üçgeni birbirini etkileyen, çok boyutlu, çözümü zor sorunlar yumağıdır. Bu sorunların çözümü için bu üçgenin bir bütün halinde ele alınması ve çözümler üretilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada böyle bir yaklaşım izlenmeye çalışılmıştır. Yabancı literatür ağırlıklı ve akademik yoğunluklu bir çalışma yerine Türkiye uygulaması ele alınmış, zaman zaman Dünyada Türkiye'nin yerine değinilmiş, uygulamadan olabildiğince bol örnek verilerek geniş kitlelerin daha rahat izleyebileceği bir yaklaşım hedeflenmiştir.

CEMİL KOÇAK, 2: *İktidar ve Demokratlar: Türkiye'de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları, 1945-1950* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), 552 ss. ISBN 978-975-050-990-2

Türkiye'de tek-parti rejiminin sona ermesi, genellikle demokrasiye ya da çok-partili hayata geçiş dönemi olarak adlandırılır. Cemil Koçak, *Türkiye'de İki Partili Siyasî Sistemin Kuruluş Yılları, 1945-1950* adlı kitap dizisinde, yerleşik sayılan tarihsel kabulleri tartışmaya açıyor ve bu adlandırmayı sorguluyor. Rejimin değişmesi, fakat dönüşmemesi, bu sürecin temel özelliğidir. İçinde yaşadığımız siyasî sistem ve bu sistemin kuruluş sürecinin yol açtığı sorunlar, bu dönemin de ürünüdür. Bu kapsamlı araştırma, üzerinde hayli tartışılan dönemi, bütün boyutlarıyla ve derinlemesine yeniden ele almayı öneriyor. Bunu önerirken yalnızca dış politika gelişmelerini ya da iç siyasî tartışmaları değil, bunların aynı anda işlediği dinamik bir analizi hesaba katıyor. Belgeler, anılar, dergiler, gazeteler, diplomatik raporlar ile araştırmalar temelindeki tartışmalarla analiz çerçevesini geniş bir ufka yerleştiriyor. Cemil Koçak, *Türkiye'de Millî Şef Dönemi, 1938-1945* adlı araştırmasının devamı niteliğindeki bu kitap dizisiyle, Türkiye siyasî tarihinin tartışmalı dönemlerinden birinin en ayrıntılı ve en kapsamlı panoramasını gözler önüne seriyor. İktidar ve Demokratlar, Demokrat Partinin kuruluşunun ardından iktidar ve muhalefet ilişkilerini ele alıyor. Serbest Cumhuriyet Fırkası deneyimi karşılaştırması, DP üyelerinin muhalif geçmişleri, tek-parti iktidarının muhalifler üzerindeki denetim çabaları ve muhalefete siyasi alanda iktidarın biçtiği rol bu ciltte tüm ayrıntılarıyla gözler önüne seriliyor.

EMRE KONGAR, *ABD'nin Siyasal İslam'la Dansı* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2012), 224 ss. ISBN 978-975-141-501-1

Günümüzün en yakıcı sorunlarına bilimsel bir bakış. Emre Kongar yeni kitabı, *ABD'nin Siyasal İslam'la Dansı*'nda, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki oluşumları, İslam alemi ile Amerika'nın ilişkileri açısından irdeliyor. Türkiye'nin önündeki "model olma" seçeneğini değerlendiriyor. Kongar, yalnızca sorun belirleyen değil, İslam alemi, ABD ve Türkiye açısından çözümler öneren bir yaklaşım sunuyor.

NEVZAT KÖSEOĞLU, *Türk Dünyası Tarihi ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler, 4 Cilt* (İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2012), 1304 ss. ISBN 978-975-437-878-8

Bu kitap, Osmanlı merkez olmak üzere Türk tarihinin destansı bir hikâyesidir. Üslup olarak geleneksel tarihlerimizi hatırlatabilir; içerik olarak da bilinen muteber kaynaklarımız kullanılmıştır. Kitaptaki

değerlendirme makalelerinde bütünlüğü olan bir tarih ve kültür anlayışı parça parça işlenmiştir. Bu yapılırken, temel kavramlar vurgulanmış, Osmanlı'ya uygulanırken hükümlerin yüzde yüz tarihi gerçekliği ikinci plânda tutulmuştur. Yani değerlendirmelerde daima model önde tutulmuştur. Ortaya konulan esasların tarihi oluşlarla mutabakatı çok daha geniş ve dikkatli çalışmaların konusu olmalıdır. Zevkle okunacağı ve üzerinde düşünüleceği kanaati ile sunuyoruz.

AHMET BEDEVİ KURAN, *Osmanlı İmparatorluğunda İnkılâp Hareketleri ve Milli Mücadele* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012), 927 ss. ISBN 978-605-360-450-1

Bedevî Kuran'ın Osmanlı İmparatorluğu'nda İnkılâp Hareketleri ve Milli Mücadele adlı eserini yayımlıyor. Çeltüt Matbaasında yapılan 1959 baskısının tıpkıbasımı olan ve Tanzimat'a hazırlıktan Meşrutiyete, Hürriyetin İlanından Mütarekeve Milli Mücadeleye uzanan can alıcı dönemi geniş bir belge külliyyatına ve tanıklıklara dayanarak ele alan bu kitap, konusunda yapılan araştırmalarda vazgeçilmez bir kaynak olmayı sürdürüyor. Yazarın, Demokratik temayüllerin yalnız Cumhuriyet rejimine münhasır olmadığı ve daha önceleri Garb kültürünü memlekete sokmak ve saltanat istibdadını yıkmak gayesiyle pek önemli gayretler sarfedildiğini ve bu uğurda bir hayli vatanperverlerin fazilet ibrazıyla nefislerini ve hatta ailelerini fedadan çekinmediklerini vurguladığı eser, yakın tarihimize ışık tutuyor.

TİMUR KURAN, *Mahkeme Kayıtları Işığında 17. Yüzyıl İstanbul'unda Sosyo Ekonomik Yaşam, 7: Vakıflar, 1661-83* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012), 677 ss. ISBN 978-605-360-494-5

Modern küresel ekonomik sistemin gelişmeye başladığı 17. yüzyılda Doğu Akdeniz'de sosyo-ekonomik yaşamın kurumsal temelleri nelerdi? Bölge ekonomisinin geleneksel kurumları değişmekte miydi? 2003'te başlayan ve bu soruların yönlendirdiği bir veri derleme projesi, sağlıklı yanıtlar geliştirmeye yardımcı olacak özgün kaynaklar içeren bu çalışmayla sonuçlandı. On ciltlik bu yapıt, Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti ve Doğu Akdeniz'in ticari merkezi olan İstanbul'un o döneme ait 15 şer'i mahkeme defterindeki binlerce hükmün günümüz yazısına aktarılması, Türkçe ile İngilizce özetlerinin hazırlanması ve yedi ana başlıkta tasnif edilmesiyle ortaya çıktı.

TİMUR KURAN, *Mahkeme Kayıtları Işığında 17. Yüzyıl İstanbul'unda Sosyo-Ekonomik Yaşam, 8: Vakıflar, 1689-97* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012), 651 ss. ISBN 978-605-360-495-2

Modern küresel ekonomik sistemin gelişmeye başladığı 17. yüzyılda Doğu Akdeniz'de sosyo-ekonomik yaşamın kurumsal temelleri nelerdi? Bölge ekonomisinin geleneksel kurumları değişmekte miydi? 2003'te başlayan ve bu soruların yönlendirdiği bir veri derleme projesi, sağlıklı yanıtlar geliştirmeye yardımcı olacak özgün kaynaklar içeren bu çalışmayla sonuçlandı. On ciltlik bu yapıt, Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti ve Doğu Akdeniz'in ticari merkezi olan İstanbul'un o döneme ait 15 şer'i mahkeme defterindeki binlerce hükmün günümüz yazısına aktarılması, Türkçe ile İngilizce özetlerinin hazırlanması ve yedi ana başlıkta tasnif edilmesiyle ortaya çıktı.

ŞEFİKA KURNAZ, *Balkan Savaşı'nda Kadınlarımız* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012), 114 ss. ISBN 978-975-437-896-2

Balkan Savaşı (1912) insanlarımız arasında büyük bir panik yaratır. Kadınlar tarafından kurulan yardım dernekleri, cephedeki askerlere para, eşya veya gönüllü hastabakıcılık yardımını organize ederler. Böylece, sosyal hayattaki kadın faaliyetleri yeni bir boyut kazanır. Bu faaliyetlerden birisi de Müdafaa-i Millîye Cemiyeti Hanımlar Heyeti tarafından gerçekleştirilmiştir. Heyet, 8 ve 13 Şubat 1913 tarihlerinde Darülfünun konferans salonunda kadınların konuşmacı ve dinleyici olarak katıldıkları iki toplantı düzenler. Konuşmacılar arasında Halide Edip, Fatma Aliye, Nigar Hanım, İhsan Raif gibi meşhur isimler de vardır. Toplantıya 4-5 bin kadın katılır. Salon ağzına kadar dolar. Oldukça muhtevalı ve heyecanlı konuşmalar yapılır. Bunun sonucunda önemli miktarda yardım toplanır. Toplantıda, yapılan konuşmaların kitap halinde yayınlanması kararlaştırılır. Bu çalışmada, bu konuşmaların yeni harfle çevirisi verilmiştir.

ÜMİT KURT, *Türk'ün Büyük, Biçare Irkı: Türk Yurdunda Milliyetçiliğin Esasları, 1911-1916* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), 256 ss. ISBN 978-975-051-039-7

Balkandaki karamızı al kanınla sen bugün, şan rengine boyadın. O mağlûbiyet iğnesi, en nihayet ruhumuzu kanattı ve bak şimdi, gülüyoruz, artık yalan saatleri hep dünün. Felâketler bazen böyle saadetler doğurur. Acılıklar tatlılığı iyi tatmak içindir. Kin ateşi en kuvvetli haşmetleri eritir. Göğsün şişsin kahraman Türk, artık bizim şan, gurur. Düşmanın sana hürmet etmesini istersen, çalış, terle, medeniyet perisine kucak aç. Buradaki patetik satırlar, 1915 yılında Türk Yurdu dergisinde yayımlanan bir yazıdan. Dönemin hınçla, intikam hissiyle ve ölüm-kalım şiddetinde bir azimkârlılıkla yüklü milliyetçi kalkışma ruhunu yansıtıyor. 1911-1916 yıllarında, yani Balkan Savaşları ile Dünya Savaşı arasındaki teyakkuz dönemde Türk Yurdu dergisini mercek altına alan bu çalışmada Ümit Kurt, Türk milliyetçiliğinin oluşumundaki ırkçı damarı ortaya koyuyor.

GÜNAY KUT ve FATMA BÜYÜKKARCI YILMAZ, *Kandilli Rasathanesi El Yazmaları, 2: Arapça-Farsça Yazmalar* (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2012), 615 ss. ISBN 978-605-423-871-2

Yaklaşık on altı yıl önce başlayan Kandilli Rasathanesindeki 1340 adetlik yazma eseri kataloglama projesi UNESCO'NUN Dünya Belleği programı çerçevesinde desteklediği ilk on projeden birisiydi. 2007 yılında yayımlanan 1. ciltte astronomi, astroloji ve matematik konularındaki Türkçe yazmalar yer alıyordu. Bu ciltte ise aynı konulardaki Arapça ve Farsça eserlere yer verilmekte.

HENRI LEFEBVRE, *Gündelik Hayatın Eleştirisi:1* [çeviren Işık Ergüden] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2012), 272 ss. ISBN 978-975-570-571-2

“Aşına olunan bilinmez,” diyor Hegel. 20. yüzyılın önemli düşünürlerinden Henri Lefebvre, ‘politik dramın’ gündelik temelini unutulduğu, felsefecilerin hakikati başka yerde aradığı, edebiyatçıların mucize ve macera peşinde koştuğu bir dönemde aşına olunana bakıyor: “Asıl değişim nerede olup biter? Gündelik hayatın esrarsız derinliklerinde!” İktidar ilişkilerinin, meta fetişizminin ve yabancılaşmanın her gün yeniden üretildiği, buna rağmen değişimin ve devrimlerin gerçek temeli olmaya devam eden gündelik hayatın eleştirisine odaklanıyor. Marksist eleştirinin temelinde yer alan yabancılaşma teorisinden yola çıkan ve onu mo-

dern hayattaki tüm yönleriyle ortaya koyan Lefebvre: Beşeri bilimler, felsefe, politika ve ideoloji; bireysel ile toplumsal; bilinç ile eylem arasındaki bütünlüğü gündelik yaşamın yalınlığı içinde yeniden kuruyor. Düş, sanat, oyun, ahlak, hayal gücü, politika, bilim... Bunları çıkardığımızda geriye kalan gündelik hayatın ‘cılız tortu’sudur ama bu ‘yüksek’ faaliyetlerin yeşerdiği toprak da odur: “Tek yapmamız gereken şey, gözlerimizi açmak, gündelik hayatın en mütevazı olgularının engin insani içeriğini basitçe keşfetmektir.”

PIERRE LOTI, *Doğu Düşleri Sona Eerken* [çeviren Faruk Ersöz] (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2012), 143 ss. ISBN 978-975-870-402-6

“Boğazın sularında kaymaya başlıyoruz, ardımızda ipekten kırılmalar bırakarak” diyordu Pierre Loti. İstanbul’a yaptığı son iki yolculukta bir günlük tutmuştu. 1910’daki ziyaretinde İstanbul’un artık eskisi gibi olmadığını gözlemleyerek hayıflanıyordu. Günlüğün bu kısmında, Loti’nin bir tekkede izlediği sema töreni hakkında yazdıkları belki de bu konuda yazılmış en etkileyici satırları oluşturmaktaydı. 1913’te, İtalyanların Trablusgarb’a saldırısı ve ardından patlak veren Balkan Savaşı sırasında ise farklı bir yazarla karşılaşırız. Doğu’nun gizemine tutkun, Türklere duygusal yakınlık duyan Pierre Loti değil, siyasal tavır sergileyen bir yazardır artık. Sonunda 13 Eylül 1913 Çarşamba günü, oğlu ile birlikte bir daha dönmek üzere İstanbul’daki evinden çıkıp gider. Rochefort’da açtığı bavulundan, İstanbul’daki mezarlıktan getirilmiş çakırdikenler çıkar. Loti’nin günlüklerinden oluşan ve ölümünden sonra derlenen bu kitap Türkçe’de ilk kez yayımlanıyor.

KENNETH JOHN MACKSEY, 2. *Dünya Savaşında Askeri Hatalar* [çeviren M. Tanju Akad] (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012), 316 ss. ISBN 978-605-360-576-8

Savaş, sonuçları önceden kestirilebilen bir sanat değildir. Ne denli maharetli komutanlar tarafından yönetilirse yönetilsin, savaşın gidişatının öngörülememesine korku ve endişeler de eklenince, akla hayale gelmedik bir kaosa hazırlıksız yakalanmak işten bile değildir. Hele muharebe alanındaki performansın bilimsel operasyonel analizlere tabi tutulmasından ve yeni teknolojilerden önce, komutanların kararlarını salt tarihe, sezgi ve tahminlere dayandırmak zorunda oldukları bir dönemde. Askeri tarih alanında uzun ve başarılı bir kariyer sürdüren Kenneth John Macksey, bir İngiliz askeri olarak bizzat katıldığı II. Dünya Savaşı boyunca sağduyudan yoksun kararlardan; harislik, kibir, kayıtsızlık, aşırı özgüven ya da düpedüz yeteksizlikten kaynaklanan veballerin bütün üst düzey komutanların nasıl başını ağrıttığını anlatıyor. Hitler’in 1940’ta Britanya’nın istila edilmesini ertelemesinden Batı Çölü’ndeki sıkıntılara, Müttefiklerin Arnhem’de uğradıkları başarısızlıktan Leyte Körfezi Muharebesi’ne kadar bu hatalardan bütün harekât alanlarında, yenilgiye uğrayanlar kadar zaferi kucaklayanların da nasibini aldığını bize gösteriyor. II. Dünya Savaşı sırasında, komutanlar ve siyasi liderler tarafından yapılan on altı ölümcül hatayı ayrıntılarıyla aktarıırken, kritik bir noktada atılabilecek yanlış bir adımın bazen bütün bir orduyu çökertebileceği gerçeğini de ortaya koyuyor.

MICHAEL MANN, *Demokrasinin Karanlık Yüzü* [çeviren Bülent Doğan] (İstanbul: İthaki Yayınları, 2012), 660 ss. ISBN 978-605-375-191-5

İki rakip etnoulusal hareket aynı topraklarda kendi devletini istediği zaman tehlike doğar. Bu eserde ortaya konan yeni etnik temizlik teorisi en korkunç vakaları sömürgelerdeki soykırımlar, Ermenistan,

Nazi Holokostu, Kamboçya, Yugoslavya, Ruanda ve nispeten hafif şiddet vakalarını ilk dönem modern Avrupa, çağdaş Hindistan ve Endonezya temel alıyor. Cinai etnik temizlik moderndir demokrasinin karanlık yüzüdür. Demos (demokrasi) ile ethnosun (etnik grup) birbirine karıştırıldığı yerlerde meydana gelir. İki rakip etnoulusal hareket aynı topraklarda kendi devletini istediği zaman tehlike doğar. Zayıf taraf boyun eğmeyip dışarıdan yapılan yardım sayesinde savaşmaya başladığında ya da güçlü taraf ani ve ezici bir kuvvet kullanabileceğine inandığında çatışma şiddetlenir. Ama devlet de hizipleşmiş ve savaş türünden dış baskılar yüzünden radikalleşmiş olmalıdır. Önceden planlama nadirdir, zira suçlular nispeten yumuşak planları suya düşünce şiddeti artırmak zorunda kaldıklarını hissederler. Şiddetin artışı basitçe kötü elit tabakanın ya da ilkel halkların işi değildir. Liderler, militanlar ve etno-milliyetçiliğin çekirdek oy tabanları arasındaki karmaşık etkileşimlerden doğar. Bu karmaşık süreci anlamak, gelecekteki etnik yanlısamlardan sakınacak politikalar üretmemize yardımcı olabilir.

ERTUĞRUL MAVIOĞLU, *Cenderedeki Medya, Tenceredeki Gazeteci* (İstanbul: İthaki Yayınları, 2012), 264ss. ISBN 978-605-375-186-1

Kitabın konusu gazetecilik ülkemizde son yılların en tartışmalı konusu bu şüphesiz. Özellikle Ahmet Şık ve Nedim Şener'in bilinen ama bilinmeyen nedenlerle tutuklanmaları ve KCK operasyonlarıyla başlayan kitlesel tutuklamalarla gündeme oturan otoriterleşme ve siyasal alanın daraltılması-imhası tartışmalarının da düğüm noktalarından biri. Ertuğrul Mavioğlu, gazetecilik mesleğinin dününü ve bugünü; Türkiye'nin toplumsal, siyasal, ekonomik değişim ve dönüşümleriyle paralel bir biçimde ele aldığı bu son çalışmasında demokratik toplumların *sine qua non* koşulu olan haber alma özgürlüğünün güncel durumunu gözler önüne seriyor. Gazeteci kimdir? Haber ve haber alma özgürlüğü nedir? Tarafsızlık ne anlama gelir? İfade özgürlüğünün sınırları var mıdır? Yazma ve yayınlama özgürlüğü ne anlama gelir? Medya, sermaye ve iktidar ilişkileri nasıl tanımlanmalı, nasıl ele alınmalıdır? Tüm bu ilişkiler, yapılar ve haklar kurumsal düzeyde nasıl düzenlenmelidir? Hak gaspları nasıl engellenmelidir? Kısacası "quo vadimus" nedir?

HÜSEYİN MEVSİM, *Bulgar Göziyle Edirne* [çevirenler Füsün Kiper ve Gökhan Gençay] (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2012), 101 ss. ISBN 978-605-105-085-0

Azizlerin yaşamöykülerinden kroniğe, öyküden romana, ama özellikle anı ve gezi notu türlerinde Edirne'yle ilgili Bulgar edebiyatında yüksek sayıda tanıklık çıkar karşımıza. Edirne'yle ilgili tanıklıkların, kentin 19. yüzyılın ortalarına doğru Bulgarlar açısından önemli bir ticaret, eğitim ve kültür merkezi olarak gelişmeye başlamasıyla arttığını görürüz. Tanıklıklarda artık kentin konumu, tarihsel geçmişi, güncel durumu, sosyal yaşamı, dini mabetleriyle ilgili bilgi ve verilere, hatta tasvirlerle yer verilmeye başlanır. Örneğin Konstantin Fotinov (1790-1858) *Kısaca Genel Dünya Coğrafyası* (1843) adlı kitabında, Trakya bölgesini tanıtırken İstanbul'dan sonra en çok Edirne'ye odaklanır. Mihail Macarov da (1854-1944), gezi notu ve anılarında 1860'lı, 1870'li yılların Osmanlı Edirne'sini ustaca canlandırır. Derlememizde yer alan Dobri Minkov ise (1856-1942) anılarında Edirne vilayet merkezinde 1870'in başlarında düzenlenen Umumi Meclis toplantısını anmakla yetinmeyerek, kentin mahalleleri, toplumsal yaşamı, tarihsel anıtları, bunlarla ilgili yaygın söylenceler, Bulgarlara ait eğitim ve din kurumları hakkında da yalın bilgiler verir. Bir başka yazar, Petır Karapetrov da (1845-1903) Edirne'de geçirdiği 1878-1879 yıllarıyla ilgili anılarını bütün ayrıntı ve canlılığıyla aktarmaya çalışır. Hakkında çok az şey bildiğimiz Andon Dimitrov'un anıları da 1878-1879 yılı Edirne'sini kapsar. Çalışmamızda yer alan metinler kentteki eğitim, yayıncılık, kültür ve ticaret hayatıyla ilgili bilgiler de içerir. Bu anlatılarda Osmanlı idaresi hakkında bazen övgü, bazen de eleş-

tiri ve yergilere rastlarız. Ama her şeye rağmen 1870’li yılların Edirne’inde etnik katmanlar arasında iyi ilişkiler egemendir. M. Macarov, P. Slaveykov, D. Minkov, P. Karapetrov ve A. Dimitrov’un bu kitapta bir araya getirilen anı ve gezi notları 1870’ler Edirne’sini bütün özgünlüğü, renkliliği ve canlılığıyla günümüze aktarıyor.

EMİNE GÜRSOY NASKALI, *İstimplak Davası* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2012), 540 ss. ISBN 978-605-539-726-5

Demokrat Parti’nin iktidarda iken gerçekleştirdiği en önemli icraatlardan birisi İstanbul’un yeniden imar edilmesi olmuştur. Bu konu Başbakan Adnan Menderes tarafından, 1956 yılının Eylül ayında Liman Lokantası’nda yapılan bir basın toplantısıyla kamuoyuna duyurulmuş ve akabinde çalışmalara başlanmıştır. Neticede Eminönü Balıkpazarı, Millet Caddesi, Vatan Caddesi, Topkapı, Aksaray, Beyazıt, Yenikapı, Ataköy, Beşiktaş, Bebek, Boğaz, Yeniköy, İstinye, Üsküdar ve Kadıköy’de geniş çaplı imar faaliyetleri gerçekleştirilmiş, İstanbul’un atardamarı olan üç anayol bu girişim sayesinde ortaya çıkmıştır. Yassıada darbe mahkemesinde görülen İstimlâk Yolsuzluğu Davası, imar faaliyetleri sırasında İstanbul’da yapılan istimlâklerde istimlâk bedelinin peşin ödenmediği, yıkım öncesi gerekli tebligat süresinin verilmediği ve böylece Anayasanın 74. maddesinin ihlal edildiği gerekçesiyle açılmıştı. İstimlâk Yolsuzluğu Davasında Başbakan Adnan Menderesin Anayasayı ihlal ettiği iddia edilmiş ve idamı istenmiştir.

EMİNE GÜRSOY NASKALI, *Yassıada Zabıtları, 10: Topkapı Olayları Davası, 2 Cilt* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2012), 1236 ss. ISBN 978-605-539-739-5

Topkapı olayları davası, 4 Mayıs 1959 günü İsmet İnönü’nün İstanbul’a girişi sırasında Topkapı’da İnönü’ye bir suikast tertiplendiği iddiasıyla açılmıştı. İddiaya göre, İnönü’yü ortadan kaldırmak suretiyle muhalefetin ortadan kaldırılması ve dikta rejiminin kurulması amaçlanmıştı. İdamlara gerekçe oluşturma gayretiyle, Başsavcı, Topkapı olaylarını Anayasayı ihlal olayı biçiminde formüle etmiş ve Anayasanın ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başta Celal Bayar ve Adnan Menderes olmak üzere 60 kişinin “sanık” olarak yargılandığı dava süresince 184 şahit dinlenmişti. İşportacı tespihçiden, seyyar esansçıdan, CHP dönemi başkvekili Şemsettin Günaltay’a kadar neredeyse tamamı CHP’li olan şahitler mahkemeye getirilmiş ve bu şahitlere sizce İnönü arabadan çıksaydı hayatı tehlikeye girer miydi sorusu sorulmuştu. Bütün dava İnönü’nün etrafında kurulmuşken ve sanık Vali ethem Yetkiner’in avukatı Naim Yener İnönü’nün şahit olarak dinlenmesini talep etmişken, mahkeme “İsmet İnönü’nün dinlenmesine mahal olmadığına” karar vermişti. İnönü şahitliğe çağırılmamıştır.

DAVID NICOLLE, *Osmanlı Piyadesi, 1914–18* [çeviren Osman Çakmakçı] (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012), 64 ss. ISBN 978-605-360-577-5

Tarihin en büyük savaşlarının ayrıntılı dökümleri, çarpışan kuvvetlerin komuta stratejileri, muharebe taktikleri, askerî harekâtların düğüm noktaları. Savaşçıların günlük yaşamları, talimleri, taktikleri, silahları ve muharebe deneyimleri. Osmanlı İmparatorluğu, felakete sonuçlanan Balkan Harbi’nin ardından, orduda geniş çaplı bir reform başlattı. Birçok askerî tarih çalışmasında, Osmanlı ordusunun muharip gücünün yetersizliğinden söz edilmekle birlikte, asıl sorun askerlerin vasıflarından çok, liderlik ve lojistik alanındaki eksiklerden kaynaklanıyordu. Mehmetçik, dayanıklı, iyi eğitilmiş ve cesurdu. Savaşma azmi yük-

sekti. İyi bir komuta altında neler yapabileceğini Çanakkale ve Kutülamare başta olmak üzere, birçok cephe hede göstermişti. Bu cephelerde hem İtilaf ordularının nizami, hem de örneğin Arap Ayaklanmasının gayrinizami kuvvetleri karşısında geliştirilen muharebe taktiklerine uyum sağlamayı bilmiş, cephe hattında mutlaka dikkate alınması gereken bir muharip güç olduğunu defalarca kanıtlamıştı. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı piyadesini günlük yaşamından teçhizatına, talim sisteminden ordudaki reformlara kadar çeşitli yönleriyle ele alan bu eser, döneme ait fotoğraflar, kıyafet ve teçhizatı yansıtan illüstrasyonlar, savaş sahaneleriyle zengin bir görsel malzeme de sunuyor.

CEMİL OKTAY, *Modern Toplumlarda Savaş ve Barış* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012), 174 ss. ISBN 978-605-399-242-4

Cemil Oktay'ın *Modern Toplumlarda Savaş ve Barış* adlı çalışması, kadim toplumlardan günümüze kadar uzanan süreç içinde savaş ve barış olgusunu ve bunun yaratmış olduğu kültürün ülkelerin toplumsal özellikleri üzerindeki yansımalarını ele alıyor. Oktay, savaş ve barış durumlarının toplumsal yapıyla olan ilişkilerini değerlendirirken, Montesquieu'dan Kant'a, Spencer'den Comte'a, Hegel'den Marx'a ve Nietzsche'ye kadar farklı görüşlerden düşünürlerin de bu olguya bakış açılarını, gerçekleşen kimi öngörülerini ve yanılgılarını irdeliyor.

MERYEM ORAKÇI, *Rodos Müslümanları* [çeviren Bülend Tuna] (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2012), 112 ss. ISBN 978-605-105-082-9

Rodos Trablusgarp savaşı sonucu İtalya'nın eline geçene kadar 390 yıl Osmanlı toprağı olarak kaldı. İtalyan döneminde, Adanın ikinci büyük nüfus grubunu oluşturan İslam cemaati azımsanmayacak sayıda esnaf kitlesine sahipti, yani Müslümanlar Rodos ekonomisinde önemli bir yer teşkil ediyordu. İslam cemaati adanın yeni hakiminin koyduğu kurallara uyuyor ve getirdiği yenilikleri benimsiyordu. 1923'de Mario Lago gibi ılımlı bir kişinin On iki Adalar valiliğine tayin edilmesi Rodos Müslümanlarının, İtalyan hakimiyeti altında, dini ve kültürel olarak en özgür dönemlerinin başlamasını sağladı. 1926'ya gelindiğinde Lozan anlaşması gereğince Yunanistan Müslümanları mübadeleye tabi tutulurken Rodos Müslümanları zor bir tercihle karşı karşıya kaldı. Müslümanlar İtalyan toprağında yaşadıkları için zorunlu mübadeleye tabi değillerdi ama onlara seçim yapma hakkı tanınıyordu. İsterlerse Türk vatandaşlığını seçip Türkiye'ye gidebilirler veya İtalyan vatandaşlığını seçip Rodos'ta kalabilirlerdi. Müslüman nüfusun seçimle göreve getirdiği İslam Cemaati Heyeti sayıları geçmişe göre zaten azalmış olan Müslümanların adadan gitmesini istemiyor, Müslümanların bu konuda ortak bir karara ulaşmasını savunuyordu. Bu sıralarda Rodos'ta üç gazete yayınlanıyordu. Bunların ikisi Rumlara aitti. Diğeri ise İtalyancaydı. Müslümanlar yönetimin kararlarından zamanında haberdar olamadıkları gibi, tercih hakkı gibi bir konuda ortak fikir oluşturamıyor, Türkiye'nin ve İtalyan hükümetinin tutumundan haberdar olamıyordu. Bu da Türkçe bir gazete ihtiyacını ortaya çıkarıyordu. Öte yandan Türkiye'deki inkılaplar adadaki eğitimli Müslümanların dikkatini çekiyordu. Bu eğitimli kesim, Müslümanların artık kendi içine kapanık halinden kurtulmasını istiyordu. Nihayet 1926'da çok ihtiyaç duyulan Türkçe bir gazete için öğretmen Mehmet Kadri'nin vali Mario Lago'ya yaptığı izin başvurusu kabul edildi ve İslam cemaatinin resmi yayın organı Selam yayınlanmaya başladı. Fakat gazetenin editörü Musevi Cemaati başkanı Hizkia Franko'ydu ve yazar kadrosunun önemli bir kısmı da Musevi cemaatine mensuptu. Yani gazete Rodos Müslümanları kadar Rodos Musevilerine de ulaşmayı amaçlıyordu. İşte bu kitap 1926 ve 1936 arasında çıkmış olan bu ilginç gazetenin ışığında Rodos Müslümanlarının 10 yılını anlatmaya çalışıyor.

MEHMET AKİF OKUR, *Emperyalizm, Hegemonya, İmparatorluk* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012), 463 ss. ISBN 978-975-437-866-5

Emperyalizm, Hegemonya, İmparatorluk, uluslararası politik ekonomi literatürünün en önemli başlıklarını, Irak'ın ABD tarafından işgalini merkeze alarak tartışıyor. Kitapta bu üç kavram, önce sırtlarında taşıdıkları zamandışılık zırhlarından Gramsci/Coşgil tarihselciliğin nezaretinde sıyrılıyorlar. Ardından da Braudel'i hatırlayarak bir buçuk asrı aşan uzun vade boyunca ardışık dünya düzenlerinin başlıca karakteristiklerini özetliyorlar. Bu yolculuk sırasında Batı yayılcılığının kolonyalist ve emperyalist evreleri, Marksist ve Liberal geleneklerin eleştirisi etrafında inceleniyor. Daha rafine iktidar mekanizmalarının mercek altına yatırıldığı hegemonya ve imparatorlukla ilgili kısımlarda da, kuruluş döneminden başlayarak Amerikan hâkimiyet mantığının temel kodları ve içine düştüğü kriz üzerinde duruluyor. Yapılan tüm değerlendirmelerin ışığında, fikirler ve çıkarların işgal kararında nasıl bulunduğu sorusu ise son bölümde cevaplanıyor. Burada yalnızca Avrupa'nın özgürlük arayışı, Batı dışı dünyanın yükselişi ve uluslararasılaşmadan oluşan dinamikler demetiyle "emperyal eylem" arasındaki bağlantı sorgulanmıyor. Söz konusu sistemik çerçeveyi anlamlandıran tarihsel bloğun ana bileşenleri de tahlil ediliyor. Hıristiyan Sağ, Hıristiyan Siyonistler ve Yeni Muhafazakârlar gibi grupların oluşum ve koalisyon kurma süreçleri, kendi alt zamanlarına odaklanılarak anlatılıyor.

EBRU DENİZ OZAN, *Gülme Sırası Bizde: 12 Eylül Giderken Sermaye Sınıfı, Kriz ve Devlet* (İstanbul: Metis Yayıncılık, 2012), 216ss. ISBN 978-975-342-849-1

12 Eylül Darbesi'ne giden süreçte, sermaye sınıfının oynadığı rolü ve bu darbe sonucu devlet biçiminde gerçekleşen değişim ile 1970'li yıllar boyunca sermayenin çeşitli kesimlerinin sürekli dile getirdiği talepler arasındaki yakın ilişkiyi inceliyor. 1970'lerin başlarında bütün kapitalist ülkelerde yaşanan iktisadi kriz Türkiye'de, yükselen sınıf mücadelesinin de başlıca amillerinden olduğu bir siyasal krizle birleşince ortaya çıkan hegemonya krizine sermaye sınıfının nasıl bir çözüm bulmaya çalıştığını son derece titiz ve ayrıntılı bir çalışmayla gözler önüne seriyor. Darbelerin sadece ordu içine yuvalanmış bazı kötü niyetli generallerin ve derin devletin örtülü faaliyetleriyle açıklanmaya çalışıldığı, tarihsel analizlerin merkezi ne sık sık ceberrut devlet geleneği kavramının yerleştirildiği bir dönemde son derece uyarıcı bir çalışma.

ERGÜN ÖZBUDUN, *1924 Anayasası* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012), 96 ss. ISBN 978-605-399-239-4

Daha çok Polonya ve Fransa anayasaları örnek alınarak hazırlanan 1924 Anayasası, gerek anayasa görüşmeleri esnasında yaşanan tartışma hürriyeti, gerekse çoğunlukçu demokrasi anlayışına tamamen uygun olarak demokratik bir ruhla hazırlanmış olması açısından ilginç bir anayasadır. Diğer taraftan, 1946 ve sonrasında çok-partili hayata geçilirken bu anayasanın noktasına ve virgülüne bile dokunulmadı. Bu nedenle 1924 Anayasasının hem otoriter bir rejimin, hem de çok-partili bir demokrasinin temel kanunu işlevi görmüş olması şaşırtıcı bir olaydır ki, bu otoriter rejimlerden demokrasiye geçişlerde bir istisna olarak kabul edilebilir. Ergun Özbudun, 1992de kaleme aldığı *1921 Anayasası* adlı çalışmasından sonra, Türkiye'nin anayasalarını incelemeye devam ederek, *1924 Anayasası* adlı bu kitabında da hazırlanış aşamasından kabulüne, anayasa taslağı üzerine yapılan tartışmalardan kabul ediliş koşullarına kadar 1924 Anayasasını ayrıntılarıyla inceliyor.

RİDVAN ÖZDİNÇ, *Osmanlı Modernleşmesi ve Hersekli Arif Hikmet* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2012), 163 ss. ISBN 978-605-539-733-3

Osmanlı modernleşmesinin din ve devlet birlikteliği etrafında cereyan eden macerasının en önemli tarafını hukukî modernleşme oluşturur. Halife/sultan merkezli bir yapıdan farklı bir devlet ve toplum organizasyonuna geçiş yaparken, Tanzimatla başlayan sürecin değişerek ve dönüşerek ulaştığı neticelerden biri olan ve batıya ve batılı olana üst düzeyde bir cevap teşkil eden Mecelle, aynı zamanda İslamcılık fikrinin en önemli metinlerinden birisidir. Hali, tavrı, mizacı ve şahsiyetiyle bütün bir devri doldurmaya namzet biri olarak son devir Osmanlı fikriyatının, irfanının temsilcisi, taşıyıcısı ve bunun yanında belki de daha mühim bir şekilde üreticisi olan Hersekli Arif Hikmet Bey nev-i şahsına münhasır bir zattır. Jöntürkle- rin Osmanlı fikir hayatına dâhil ettiği birçok yeni düşünceyi İslamî ve yerli bir hale kavuşturan Ârif Hikmetin Mecellenin bazı maddelerini şerh ve yer yer tenkit eden bu eseri, bütün bir devrin etrafında döndü- ğü meselelere dair izahlar ve ikazlar taşımaktadır.

OKTAY ÖZEL, *Dün Sancısı* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012), 184 ss. ISBN 978-975-333-279-8

Dün Sancısı, Türkiye’de genel tarih algısının olduğu kadar, tarihçilik mesleği ve tarih yazımının da zorunlu bir alan olduğunu kabul ederek söze başlıyor. Oktay Özel, Türkiye’deki tarihçilik pratiğini tarihselleştirmeye girişirken aslında bugüne ayna tutuyor. Tarihçiyi, tarihsel bilginin içinde üretildiği güncel/ tarihsel ortamı analizinin merkezine yerleştiriyor. Kendi ifadesiyle, tarihçiliğin odağındaki öznenin, yani tarihçinin iş yapma tarzına, kavramsal donanımı ve terminolojisine, güncelle, siyaset kurumuyla ve nihayet devletle kurduğu tehlikeli ontolojik-pragmatik ilişkiye, bu bağlamda kullandığı bilim dışı dilin ideolojik keskinliği ve şiddetine yakından bakıyor. Sancının esasen meslek etiğinin, tarihsel bilginin demokratik ve çoğulcu doğasının, çoklu okuma yöntemlerinin meşruluğunun unutulmasından kaynaklandığını ileri sürüyor ve meslektaşlarını yaptıkları işin doğasına dair düşünmeye, temel ilkeleri hatırlamaya davet ediyor. Ancak Özel, her koşulda zor olana talip olarak kolay(cı) bir çözümün olmadığını da gösteriyor. Diğer yandan, Dün Sancısı şaşırtıcı derecede iyimser bir kitap. Çünkü Türkiye’de akademik tarihçiliğin bütün marazi ve yapısal sorunlarıyla aslında kuruluş devrini tamamladığını, kendini sessizce doğasına daha uygun koşul ve temellerde yeniden kurmakta olduğunu düşünüyor. Ancak bu kırılmalı bir iyimserlik; çünkü yazar, bu yıkılış ve yeniden kuruluşun kendi sorunlarıyla birlikte geleceğinin ve gelmekte olduğunun da farkında. Dün Sancısı, alanında şimdiden temel okumalar arasına girmiş bir başvuru kitabı. Dün Sancısı, söyleyecek sözü olan ve sözünü etkili bir şekilde söyleyen çok yönlü bir hesaplaşma, keskin bir manifesto. Tarihçiler, tarih öğrencileri ve tarih meraklıları için vazgeçilmez bir çalışma. Ama en çok da, tarihte, tarihçilikle sadece kullanım değeri üzerinden araçsal ilişki kuran siyaset kurumu mensupları için gerekli. Onlar için de adeta bir gölge etmeyin kitabı.

SABAHATTİN ÖZEL, *Milli Mücadelede Trabzon* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012), 496 ss. ISBN 978-605-360-499-0

Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’nin de saflarında yer aldığı İttifak Devletleri’nin yenilgiye uğraması, Avrupa’nın sömürgeci devletlerine Osmanlı İmparatorluğu’nu paylaşma projelerini uygulama fırsatı vermişti. Esasen savaş sırasında imzalanan gizli paylaşma antlaşmaları uyarınca, Trabzon ve yöresi daha 1916 ilkbaharında Rus işgaline uğramıştı. Savaş henüz sona ermeden, Bolşevik Devrimi’nin de yardımıyla Trabzon ve yöresi işgalden kurtarılmıştı. Fakat Avrupa’nın güçlü devletleri savaşın sonun-

da Osmanlı Devleti'ne Mondros Mütarekesi'ni kabul ettirmişler, Şark Meselesini çözdüklerinden emin bir şekilde Anadolu'nun paylarına düşen kısımlarının işgaline girişmişlerdi. Bu oyunu Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmasıyla başlayan Milli Mücadele bozdu. Atatürk'ün "milli intihah" deyişiyle ifade ettiği ulusal uyanış, yurdun birçok yerini kapsamakla birlikte, Trabzon ve yöresi bu konuda öncülük etme onurunu paylaşan bölgelerden biri oldu. Prof. Dr. Sabahattin Özel'in çeşitli belge ve kaynakların yanı sıra, özellikle Milli Mücadele basınına ve Trabzon'da yayımlanan İstikbal gazetesi koleksiyonuna dayanarak hazırladığı Milli Mücadele'de Trabzon, ulusal mücadelenin Trabzon ve yöresindeki tezahürlerini ortaya koymayı amaçlıyor. Birinci Dünya Savaşı ve Rus işgalinden Milli Mücadele'nin nihayetine kadar olan dönemde Trabzon'da yaşananları anlatan eserde, ayrıca tamamına yakını henüz Milli Mücadele literatürüne mal olmamış belge niteliğindeki otuz iki metin de ekler halinde sunuluyor.

ŞULE ÖZMEN, *Ağ Ekonomisinde Yeni Ticaret Yolu e-Ticaret* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012), 555 ss. ISBN 978-605-309-088-8

Prof. Dr. Şule Özmen bu eserinde, internetin yarattığı değişimin ekonomik hayata yansıyan sonuçlarını ve yeni ticaret yollarını ele alıyor. E-ticaret, geleneksel iş modellerinden farklı bir gelişim gösteriyor. Sanal mağazalar, müzayede siteleri, elektronik pazaryerleri, ve portal modellerine her geçen gün yeni bir e-iş modeli ekleniyor. Bloglar, sosyal ağlar, paylaşım siteleri kuruluyor. Markaları yönetme gücünü sahip olmaya aday, sosyal bir mecraya dönüşüyor. Web 2.0 ve üstü sürümlerle etkileşimli, kullanıcı dostu uygulamalara her geçen gün bir yenisi ekleniyor. Mikro siteler kurularak geliştirilen kampanyaların, e-posta ve mobil pazarlamanın, arama motoru pazarlamanın artık çok daha etkin ve verimli yönetilmesi gerekiyor. Dördüncü baskı ise, geçtiğimiz birkaç yıl içinde meydana gelen birçok gelişmenin yanı sıra, tamamen ayrı bir bölüm olarak olmasa da, e-devlet uygulamalarına yer verildi. 18 Aralık 2008 de, e-devlet portalı e-turkiye.gov.tr Türkiyenin kısa yolu sloganıyla, hizmetleri konusunda bilgi vermek amacıyla hazırlanmış kullanıcı dostu yardım videolarıyla yayına başlamıştı. Birinci bölümün sonuna E-Devlet Portalı ve E-Devlet Projeleri başlığıyla bir bölüm eklendi. Kitabın son iki baskısında bir başka önemli değişiklik de ilgili kaynaklara, özellikle web sitelerine ve güncel bilgilerin paylaşıldığı bloglara daha fazla atıfta bulunmuş olmasıdır. Okuyucuların kendi bilgi birikimlerini artırmaları ve değişimleri izlemeleri konusunda en azından kitabın bir sonraki baskısını beklemlerine olan ihtiyacı azaltmak amaçlanmıştır.

GÜVEN GÜRKAN ÖZTAN, *Türkiye'de Çocukluğun Politik İnşası* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012), 320 ss. ISBN 978-605-399-229-5

Çocukluğun sosyal, siyasal ve kültürel tarihi, toplumda cinsiyet bağlamında biçimlenmiş egemen söylemin yaratmış olduğu rol dağılımını ve bunun sonucunda oluşan değer yargılarına kaynaklık eden zihniyet dünyasını öğrenmemizi sağlar. Modernizmin günümüzde ulaştığı çocukluk algısı ise, sadece çocuğa ait ve naiflik içeren bir tespitin dışında, aynı zamanda yetişkinliği de içine alan, daha geniş ve ideolojik verilerle yüklenmiş bir çerçeveyi de çizer. Bir başka deyişle modern çocukluk paradigması, tahayyül edilen, bu anlamda hedeflenen yetişkinliğin ve yaratılmak istenen toplumsal yapı içinde en başta eğitimde ulaşılacak istenen ulvi amaçların da varacağı sınırları belirler. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Dr. Güven Gürkan Öztan, Türkiye'de Çocukluğun Politik İnşası adlı bu eserinde, Türkiye Cumhuriyetinin uluslaşma sürecinde Tanzimat ile başlayan dönüşümleri, bunların Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde aldığı farklı biçimlenmeleri, yurttan çocuktan milliyetperver çocukla ve son kerte cumhuriyet çocuğuna kadar uzanan değişik nitelendirmelerin ideolojik temellerini ele alıyor. Yazara göre

Türkiye’de çocuk için itaat, erdem olduğu kadar kaçınılmaz bir zorunluluktur. Kültürel kodlara, tüm milliyetçi ve militarist unsurlarıyla ulus-devlet olma çabalarının politik veçheleri eklendiğinde, çocuk hem bir kez daha çocuklaşır hem de beklentiler açısından çocuktan fazla bir şey oluverir. Geleneksel evlât rolüne, yeni rejime uygun milli sorumluluklar eklenir. Otoriteye bağlılık, çocuk için bu toprakların kökleşmiş lider kültürünü daha anlamlı bir hale getirerek, yaşamın vazgeçilmez ögesi haline sokar. Yetişkinlerin dahi birer talebe olduğu bir toplumda çocuklar hiç büyüzmez.

EVREN BALTA PAKER, *Küresel Güvenlik Kompleksi Uluslararası Siyaset ve Güvenlik* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), 190 ss. ISBN 978-975-051-044-1

Endüstriyelmiş topyekûn savaş, bilgi savaşı, kahramanlık sonrası savaş, fazilet savaşı, gösteri savaşı, post-modern savaş, medeniyetler savaşı, teröre karşı savaş, ağ savaşı yeni zamanlarda savaşın aldığı biçimler için önerilen kavramlar bunlar. Savaşların ve güvenlik politikalarının radikal dönüşümlerden geçtiği bir dönemdeyiz. Savaş, hiçbir zaman sadece askerî bir mesele olmadı, toplumsal yapıların biçimlenmesinde, devlet ve ulus-devlet inşa süreçlerinde rol oynadı. Evren Balta Parker, günümüz dünyasında savaşın aldığı yeni biçimlerin çok yönlü bir politik analizini yapıyor. Uluslararası düzenin tesisinde savaşlar nasıl bir rol oynuyor? Küresel Güvenlik Doktrini, Teröre Karşı Savaş gibi sihirli terimler, politikanın ve uluslararası müdahalenin çerçevesini nasıl çiziyor? İnsan haklarının bu çerçevedeki gerçek anlamı ne? Kitabın önemli başlıklarından biri de orduların dönüşümü ve yeni güvenlik endüstrisi. Bu endüstrinin ürettiği güvenlik hizmeti ve bununla beraber sürekli yeniden ürettiği güvensizlik algısı, belki de bu meselenin kalbini oluşturuyor.

DOĞU PERİNÇEK, *28 Şubat ve Ordu* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2012), 28ss. ISBN 978-975-343-292-4

28 Şubat’ın Özet Tarihçesi Binyılın Meydan Okuması 28 Şubat nerede ve nasıl başladı, nerede devam ediyor ABD ve İsrail 28 Şubat’ın neresinde Bosna Operasyonu, Erbakan, Tansu Çiller 28 Şubat ve Batı Destekli İrtica 28 Şubat ve Susurluk “Aydınlık İçin Bir Dakika Karanlık” eylemleri 28 Şubat MGK Kararlarının kökeni 28 Şubat’ın zaafı ve eleştirisi Tayyip Erdoğan-Abdullah Gül ve 28 Şubat’ı anlatıyor.

ROGER PRICE, *Fransa’nın Kısa Tarihi* [çeviren Özkan Akpınar] (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2012), 472 ss. ISBN 978-605-423-874-3

Ortaçağdan günümüze, Charlemagne’den Chirac’a kadarki geniş bir dönemi kuşatan ve Fransa tarihi konusunda sarı ve kapsamlı bir rehber olan bu kitap, Fransa’nın bir devlet olarak tarih sahnesinde belirlişinin ve sahip olduğu otoritenin genişleyip yayılmasının mahiyetini ve sebeplerini açıklamaya çalışıyor; bunu yaparken de, devlet ve toplum arasındaki kesintisiz etkileşime odaklanıyor. Fransa’nın Kısa Tarihi, ele aldığı her bölümünde, ekonomik ve toplumsal yapıların yanı sıra siyasal sorunların gelişim sürecini de ortaya koymaya çalışıyor. Devlet ve toplum ilişkileri, savaşların etkileri, siyasal güç sahipleri ve onların bu güçlerini nasıl kullandığı gibi pek çok can alıcı meseleye değiniyor. Philip Augustus, IV. Henry, XIV. Louis, Robespierre, Napoleon, de Gaulle gibi Fransa tarihinin önemli şahsiyetleri kadar sosyal tarihçilerin konu edindikleri sıradan insanlar, sosyal yapılar, inançlar ve ekonomik faaliyetler de bu kısa tarih içinde kendine yer buluyor.

MUSA QASIMLI, *SSCB-Türkiye İlişkileri* [çeviren Abdülkerim Üregen] (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2012), 464 ss. ISBN 978-975-256-351-3

SSCB-Türkiye ilişkilerinde 70’li yılların sonundan itibaren yeniden gerileme ortaya çıktı. Buna yol açan faktörler nelerdi? Afganistan’a Sovyet askeri müdahalesi karşılıklı ilişkilere nasıl etki etti? Mevcut duruma niçin yeni soğuk savaş deniliyor? Yolunda olmayan Sovyet-Türk ilişkileri-nin karakteristik yönleri nelerdi? Kıbrıs problemi karşılıklı ilişkilere nasıl etki etti? SSCB Karadeniz boğazları konusunu neden yeniden gündeme getirdi? 12 Eylül 1980 darbesi karşılıklı ilişkilere nasıl etki etti? Taraflar birbirlerine karşı gizli savaşı nasıl yürütüyorlardı? Bulgaristan Sovyet-Türk ilişkilerine nasıl etki ediyordu? Ermenistan SSCB liderleri merkez karşısında tarihte hiçbir zaman olmayan uydurma “Ermeni soykırımı” ve Azerbaycan’a karşı asılsız toprak iddialarını nasıl ileri sürüyorlardı? Bunların arasında ilişki var mıydı? Sovyet liderlerinin bu asılsız iddialara yaklaşımı ne idi? Mehmet Ali Ağca’nın Papa II. John Paul’a karşı suikast gerçekleştirmesi Sovyet-Türk ilişkilerinde gündeme geldi mi? Körfez krizi Sovyet-Türk ilişkilerine nasıl etki etti? İki ülkenin yakınlaşmasında Azerbaycan hangi rolü oynuyordu? Sovyet lideri Mihail Gorbaçov Sovyet Türk cumhuriyetlerinin liderlerine niye güvenmiyordu? Bu ve başka sorulara Azerbaycan, Rusya, Türkiye, Gürcistan arşivlerinde uzun yıllarca “çok gizli”, “gizli” ve “hizmete özel” damgaları ile korunan belgelerine, ABD Dışişleri Bakanlığının ve Merkezi İstihbarat İdaresinin basılı belgelerine, Ermenistan kaynaklarına dayalı olarak yazılmış monografide cevap veriliyor. Yararlanılmış olan kaynak ve eserlerin nerede ise tamamı bilim dünyasının dikkatine ilk kez sunuluyor.

DAVID M. RAUP, *Yok Oluş Kötü Olan Genlerimiz mi Şansımız mı?* [çeviren Nivart Taşçı] (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2012), 197 ss. ISBN 978-605-423-864-4

Yok Oluş, yaşamın yeryüzündeki tarihini konu almaktadır ve biyolojik kökenlerimizin, en az evrimimizin fiziksel kökenleri kadar önemli ve ilginç olduğu inancıyla yazılmıştır. Kitap bütünüyle, organik evrimin az ilgi gören bir yüzü olan yok oluş, yani tür ölümü üstünde durmaktadır. Ortaya attığı temel soru şudur: Jeolojik geçmişte ölmüş olan milyarlarca tür, sırf yeterli olmadıkları için mi (kötü genler yüzünden mi), yoksa yalnızca yanlış zamanda yanlış yerde oldukları için mi (kötü şans yüzünden mi) yok oldu? Türler hayatta kalmak için mücadele mi eder yoksa kumar mı oynar? Bu soru başka bir soruyu daha doğurmaktadır: Bizler, doğal bir üstünlükten ötürü mü buradayız (serçe parmakla birleşebilen başparmaklarımız, büyük beyinlerimiz gibi), yoksa sadece şanslı olduğumuzdan mı? Diğer bir ifadeyle, en uygun olan hayatta kalır doktrininin üzerine basa basa söylediği gibi, yaşamın evrimi gerçekten de adil bir oyun mu?

MICHAEL D. RICHARDS, *Dünya Tarihinde Devrimler* [çeviren Gül Çağalı Güven] (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012), 160 ss. ISBN 978-975-333-274-3

Devrimler, yüzlerce yıldır siyaset yapmanın bir biçimidir. İdeolojileri, önderleri, başarı ya da başarısızlıkları, dünyanın her yerinde ulusların tarihini biçimlendirmiştir. Beş önemli örnek olaya odaklanan bu karşılaştırmalı inceleme, 17. yüzyıl İngiliz Devrimlerinden başlayıp Meksika, Rus, Vietnam ve İran devrimleriyle devam ediyor. Dünya Tarihinde Devrimler bu devrimlerin kökenlerinin, gelişmelerinin ve sonuçlarının izini sürerek, küresel bağlamda bir devrimci gelenek kavrayışı sunuyor. Araştırma, devrimlerin saiklarını ve ideolojilerini sorguluyor. En önemlisi, bu devrimlerin ve bir kavram olarak devrimin kalıcı siyasal değişimler doğurmadaki etkililiğini inceliyor.

JEAN PAUL ROUX, *Cengiz Han ve Moğol İmparatorluğu* [çeviren Ali Berktaş] (İstanbul:Yapı Kredi Yayınları, 2012), 144 ss. ISBN 978-975-082-282-7

XII. yüzyılın ikinci yarısında steplerde yetim büyümüş bir çocuk, klanından dışlanacak, hayatı boyunca göçebe bir şekilde yaşayacak, Moğolistanı birleştirecek ve cihanı fethetmek için çabalayacaktı. Cengiz Hanın ardılları ve sonrasında gelen binlerce atlı göçer savaşçı tüm zamanların en geniş imparatorluğunu kurmayı nasıl başarabilmişti? Moğol İmparatorluğu, gücünün doruğundayken, Orta Asyayı, Güney Sibiryayı, Çini, Güneydoğu Asyayı, İran, Irak ve Suriyeyi, Orta Avrupanın ve Rusyanın tüm steplerini kaplıyordu. Bu kadar küçük bir halk nasıl olmuştu da böylesi büyük fetihler yapmıştı? Fiziken güçlü ve disiplinli olmalarına, ata binmelerindeki benzersizliğe, hanlarının dehasına ve ordusunun gerçekleştirdiği propoganda ve teröre karşın, Moğollar, halkları bir arada tutmayı, yoğun bir diplomasi faaliyeti gerçekleştirmeyi, düzeni ve barışı tesis etmeyi, etkili bir yönetim ortaya koymayı ve çarpıcı bir dini hoşgörü göstermeyi bilmişlerdi. Jean Paul Roux bizi, Avrupalı seyyahların büyülenerek döndüğü Moğol İmparatorluğunun en şatafatlı döneminde bir yolculuğa çıkarıyor.

ARTHUR SCHOPENHAUER, *Eristik Diyalektik (Haklı Çıkma Sanatı)* [çeviren Ülkü Hıncal] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2012), 88 ss. ISBN 978-975-570-550-7

19. yüzyıl felsefesinin önemli figürlerinden, Kant'ın öğrencisi, Alman filozof Arthur Schopenhauer, 1830'da kaleme aldığı bu metinde, kökleri antik Yunan felsefesine uzanan, tartışmalarda her koşulda haklı çıkma sanatı olan "Eristik Diyalektik" yöntemini tarifliyor. Bir tezin objektif olarak "doğruluğu ve haklılığından" ziyade dinleyicilerin gözünde "geçerliliğine" odaklanan, savunu, tartışma ve argüman kullanımında karşı tarafı alt etmenin yollarını felsefi "hileler" ile açıklayan Schopenhauer, kaçınılmaz olarak diğer filozofların konu üzerine fikirlerini ve yöntem sorunlarını da yorumluyor

AMY SINGER, *Müslüman Toplumlarda Hayırseverlik* [çeviren Ali Özdamar] (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2012), 328 ss. ISBN 978-605-105-078-2

"İyilik yap denize at, balık bilmezse Hâlik bilir!" İslam inancı on dört yüzyılı aşkın bir süredir hayırseverliği vaaz ediyor olmasına rağmen İslamiyet tarihi bu bakış açısından hemen hemen hiç araştırılmadı. Oysa sultanların, servet sahiplerinin, hatta orta halli insanların hayır için kurduğu vakıflar her çağda Müslüman toplumları ve kültürleri biçimlendirmişti. İslamiyetin doğuşundan bugüne kadar tarihsel koşulların, toplumsal statünün, toplumsal cinsiyetin, yaşın ve birçok diğer faktörün dini ideallerle etkileşim içinde hayırseverliğin bir çok biçimini yarattığını görüyoruz. Yazar bu kitabında Müslüman toplumdaki hayırseverliğin temel kavram ve kurumlarını açıklıyor, toplumun her katmanında süregelen gönüllü faaliyetleri anlatıyor. Yazılı metinleri, yapıları, imgeleri ve objeleri kullanarak hayırseverliğin ardındaki güdüleri, varsılı ve yoksulu nasıl etkilediğini ve bunun nasıl siyasi hayatın bir parçası olduğunu gösteriyor. Kitabın birinci bölümü zekâta yakından bakıyor. İkinci bölümde, Müslümanların hayatında önemli bir yer tutan gönüllü hayır işlerine vesile olan günler ve Müslüman dünyada hayır işinin herhalde en belirgin ve tanınmış şekli olan vakıflar irdeleniyor. Üçüncü bölümde ise bağış alanların bağışların şekillenmesindeki rolünü anlamaya ve hayır işinin etkisini değerlendirmeye çalışılıyor. Dördüncü bölümde bağış alanların en büyük grubu olan yoksullarla muhtaçlar ele alınıyor. Nihayet beşinci bölümde devlet ile sivil toplum örgütleri veya özel kuruluşların toplumsal refah alanındaki katkıları tartışılıyor. İslam toplumları tarihinin hayırseverliğin prizmasından bakılarak yeniden okunması, yönetimler ile yönetici-

lerin rolü, bireysel ve toplumsal sorumluluğun mahiyeti, dini öğretinin gücü, ailenin ve daha geniş hanelerin yapısı ve işlev tarzı; akrabalar, komşular ve yabancılar arası bağlantılar; cinsiyetin bireysel roller ve statü üstündeki derin etkisi ve servetin uygun kullanımına ilişkin tutumlara dair yeni bir perspektif sunuyor.

ISABELLE SOMMIER, *Devrimci Şiddet* [çeviren Işık Ergüden] (İstanbul :İletişim Yayınları, 2012), 149 ss. ISBN 978-975-051-034-2

1960'ların ortalarından itibaren dünyanın birçok yerinde, eş zamanlı olarak, şiddete, yani silahlı mücadeleye yönelen toplumsal hareketler ortaya çıktı. Bu hareketler genellikle, mevcut siyasi, ekonomik ya da kültürel düzene bir itiraz olarak, çoğunlukla öğrenci ve işçi grupları içinden doğdu ve zaman içinde silahlı mücadeleye dönüştü. Şiddet ve toplumsal hareketler uzmanı Isabelle Sommier burada özel olarak sanayileşmiş, kapitalist ve demokratik ülkeleri ve bu ülkelerdeki silahlı örgütleri ele alıyor: İtalya'da Kızıl Tugaylar (BR), Almanya'da Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF), Japonya'da Japon Kızıl Ordusu (ARJ), Fransa'da Doğrudan Eylem (AD), ABD'de Weather Underground Organization (WUO). Devrimci Şiddet böylece, demokrasi kültürünün en gelişmiş biçimde yaşandığı bu ülkelerdeki siyasi durumla, bugün var olan iletişim kanallarının sözünün bile edilemeyeceği o günlerde özellikle üniversite öğrencisi gençlerin, Japonya'dan ABD'ye, aynı anda ve hayatları pahasına toplumu kurtarmak için eyleme geçmeleri arasında da bir bağlantı kurmuş oluyor.

BEVERLEY SOUTHGATE, *Tarih: Ne ve Neden Antik-Modern ve Postmodern Yaklaşımlar* [çeviren Çağdaş Dizdar, Erhan Baltacı ve Didem Salihoğlu] (Ankara: Phoenix Yayınevi, 2012), 246 ss. ISBN 978-605-573-898-3

Tarih nedir? Dahası bir şekilde onun üzerine neden çalışma yapmak gerekir? Birbirine bağlantılı bu iki soru, tarihçileri iki karşıt ve bazen de düşman iki ayrı kampa bölen tartışmanın merkezinde durur ve bu, oldukça geniş kapsamlı sonuçları olan bir tartışmadır. Tarih disiplini her zaman felsefe, pratik olan ya da gelecekle ilgilenen bir şey olarak algılanmaz ve bu çalışmada aslında tam da böyle algılanması gerektiği söylenmektedir. Tarih Ne ve Neden, nasıl bir tarih sorusuna bir cevap ve tarihin nasıl araştırılıp yazıldığına ilişkin bir rehber değildir; ayrıca kitabın burada tarih yazımının kapsamlı bir tarihini vermek gibi bir niyeti de yoktur. Aksine tematik bir yaklaşım üzerinden asıl niyet, neden ve nasıl tarih sorularıyla ilgili günümüz sorularını daha geniş bir kronolojik ve disiplinli perspektife oturtmaktır. Bu nedenle kitap, ister uzman bir tarihçi isterse felsefe, dilbilim, edebiyat ya da diğer bilimlerin çalışma alanlarıyla bağlantılı olarak konuya yaklaşan biri olsun, tarih çalışması ile ilgilenen her öğrenciye hitap etmektedir.

LÜTFİ SUNAR, *Marx ve Weber'de Doğu Toplumlari* (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2012), 284 ss. ISBN 978-975-539-658-3

Sosyoloji tarihi Marx ile Weber arasında oluşturulan karşıtlık ekseninde inşa edilmiştir. Weber'in daha sağlığından başlayarak Marx'ın karşısında konumlandırılması ve Marksizme bir cevap olarak sunulması sosyolojik teoriyi biçimlendirmiştir. Modern çağın meseleleriyle ilgilenen Marx ve Weber'in temel amacı kapitalizmin doğuşu ve gelişimi etrafında modern toplumun yapısı ve işleyişini çözümler.

mektir. Böylece modern toplumu tanımlanma ve tarihsel olarak konumlandırma peşindedirler. Bu amaç çerçevesinde Doğu toplumları çözümlemesi her ikisinde de önemli bir konumdur. Batı'daki siyasi meselelere yaklaşımları bakımından birbirleriyle farklılaşan Marx ve Weber, Doğu karşısında modern toplum biçiminin açıklanması söz konusu olduğunda birbirlerine yakınlaşmaktadırlar. Weber'in yetiştiği ortamda ve entelektüel çevresinde Marx'ın düşünceleri oldukça yaygındı. Bu bağlamda onun Marx'la ilişkisi iki zıt biçimde gelişmiştir. Birincisinde Alman burjuvazisinin sınıf bilincine sahip bir mensubu olarak Weber'in Alman devletinin geleceği sorunsalı etrafında biraz da çağdaş Marksizmin durumundan hareketle Marx'a olumsuz yaklaşması söz konusudur. Weber'in ikinci temas noktası ise bir bilim adamı olarak Marx'la olan ilişkileridir. Onun geliştirdiği çerçevenin genişliğinin ve Batı kültür dünyası için öneminin farkında olan Weber, Marx'ı önemsemektedir. Bu anlamda ilk ele alınması gereken Marx ve Weber'in hangi saiklerle Doğu toplumlarına dair çözümlemeler yaptıklarıdır. Onlarda Doğu toplumları incelemelerinin temel meseleleri aynıdır. Bu temel mesele modern toplum biçiminin neden sadece Batı'da ortaya çıktığı etrafında şekillenmektedir. Marx bu bağlamda İngiltere'de toprak düzeninin ve sermaye birikiminin özel bir biçimine referansla açıklamalar yaparken, Weber, Batı zihniyetinde yaşanan devrimleri ve hayatın her alanında yaşanan paralel ve birbirini tamamlayan akılcılaştırmaları işaret etmektedir. Doğu toplumları söz konusu olduğunda bu soru modern toplum biçiminin neden Doğu'da ortaya çıkmadığı şekline bürünmektedir. Elinizdeki kitapta bu konuları ele alan Lütfi Sunar, zengin kaynaklara ve bu tartışmanın yansımalarına yoğunlaşarak, Marx ve Weber'in Doğu toplumlarına bakışlarını incelemektedir.

ŞEMSETTİN ŞEKER, *Sadık Bir Muhalif Yeni Osmanlılardan Menâpirzade Nuri Bey* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2012), 339 ss. ISBN 978-975-995-289-1

Yeni Osmanlılar Cemiyeti'nin yakın devir siyaset, fikir ve edebiyatının gelişiminde hâliyle Türk modernleşmesinin oluşumunda önemli bir yeri vardır. Memleketimizde ilk muhalif siyasî organizasyonlardan biri olarak takdim ve tebcil edilen bu cemiyetin mensuplarından biri de Menâpirzâde Nuri Bey'dir. Nuri Bey'i irtibatlı olduğu muhit, fikir ve kişilerden hareketle okuyan elinizdeki çalışma; onun şahsında Cemiyet'le ilgili galat-ı meşhur hâline gelmiş hükümleri sorgulamaktadır. Bu kitabın hareket noktası ise, büyük hâl tercemesi müellifi İbnülemin'in kaleme aldığı Nûru'l-Kemâl'dir. Bugüne kadar ihmal edilmiş olan İbnülemin'in bu yazma eseri; hiç şüphesiz Türk edebiyat, fikir ve siyaset tarihi sahalarında yapılacak araştırmalar için mühim bir kaynaktır.

HÜSEYİN SERDAR TABAKOĞLU, *XVIII. Yüzyılda Osmalı-İspanya İlişkileri* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2012), 147 ss. ISBN 978-975-995-267-9

Osmanlı İmparatorluğu'nun etrafındaki dünyayla kurduğu politik ve ticari ilişkiler pek çok çalışmaya konu olmuştur. Bu eserde adından da anlaşılacağı üzere Osmanlı İmparatorluğu ve İspanya'nın XVIII. yüzyıldaki diplomatik ilişkileri karşılaştırmalı olarak belgelerle ele alınmakta ve iki tarafın tavır ve tutumlarını masaya yatırılmaktadır. Kitap dar çerçevede İspanya Kralı III. Carlos'un 1778 yılında Don Juan de Boulogne'yi bir ahitname imzalamak üzere Osmanlı İmparatorluğu'na göndermesinin ardından yaşanan süreci mercek altına alıyor. Üst çerçevede ise XVIII. yüzyılda İmparatorluğun başka bir devletle kurduğu ilişkide nasıl bir mantık yürüttüğü satır aralarında işleniyor.

SOYALP TAMÇELİK, *Kıbrıs'taki Çatışmanın Hukuki Boyutu* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2012), 490 ss. ISBN 978-975-255-351-4

Kıbrıs meseleyle ilgili olarak bugüne kadar birçok resmi kuruluş sivil toplum örgütü üniversite ve siyasi parti vb. kurumlar çalışmalar yapmışlar veya buna dair projeler geliştirmişlerdir. Ancak söz konusu çalışmalar ve açılımlar için teknik ve bilimsel verilerin eksikliği hep dikkati çekmiştir. Bu yüzden Kıbrıs'la ilgili olarak geleceğe yönelik vizyonunun oluşturulmasına hedeflerin belirlenmesine ve bununla ilgili yöntemlerin geliştirilmesine her zamankinden çok ihtiyaç duyulmuştur. Özellikle Kıbrıs meselesiyle ilgili çalışmalarda sürekliliği sağlamak için bu konuda geleceğe yönelik stratejik yaklaşımların ve arayışların öne çıkartılması bunun bilimsel projelerle ifşa edilmesi yayınlarla tebliğ edilmesi ve karar alıcıların istifadesine sunulması temel amaçlardan olmuştur. Bundan hareketle bu çalışmada Kıbrıs'la ilgili olarak gündemdeki ve tarihteki bilgiler bütün çözüm planlarıyla birlikte mukayese edilmiş son verilerle yeniden incelenmiş tanımlanmış değerlendirilmiş veya yol gösterici ilkelere dönüştürülmüştür. Böylece Kıbrıs meselesinin çözümüyle ilgili metodolojik tanımlar kavramlar ve olgular incelenmiş kurulmak istenen federal devletin hukuk sistemi ve anayasal yapısı ele alınmış ve bununla ilgili olarak federal devletin organları ayrıştırılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

İZZET TANJU, *İslam'dan Batı'ya Düşüncenin Yolu* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012), 128 ss. ISBN 978-975-437-877-1

Avrupa kendine bir kimlik biçmiş ve giderek bayılmış o kimliğe. Eski Yunanla modern Avrupa arasında bir süreklilik varmış. Bin yıl kadar uyuklamış Yunan bilgisi, sonra bir sıçrayıp Rönesans'a ulaşmış. Batı Uygarlığı'nın özelliği, akıllı. "Batı aklını" eski Yunan bulmuş, Hıristiyanlık geliştirmiş. Yunan kültürünün apayrılığı, Batı'yı öteki uygarlıklardan üstün kılıyormuş. Eski çağdaki Yunanların ardından yalnızca Batılılar, akıllı, düşüncenin ve dünya bilgisinin hizmetine vermiş. Batı'yı başka kılan, rasyonalizme yatkın olmasımı. Hem rasyonalizm, Batı'ya Yunan'dan miras yani onun hakkı imiş. En hoş giden düşünce, Doğu ile Batı arasında sızdırmaz bir duvar olduğu düşüncesi: Kültürler arasında uçurum var, deniyor. Son çözümde, beyinler arasında fark gözetiliyor. Böyle bir fark gözetilince de, uygarlıklar çatıştırılır. Ne var ki, Arapça ve Latince alanında yapılan araştırmalar derinleştikçe, felsefe ve bilim tarihçileri anladılar ki, Yunan ve Arap çevre bilinmeden, ne "Rönesans" anlaşılabilir, ne de aklın evrimi. Orta çağ denilen yüzyılların Arap-İslam görünümü artık iyice ortaya çıktı. İki kültür öylesine ayrılmaz biçimde kaynaşmış ki yüzde yüz hıristiyan bir Batı hiç bir zaman olmamış. Artık Avrupa'nın kültür yazgısı, apayrılığı tartışılıyor. Orta çağ "Batılı" değil, Arap-Latin bir Orta çağ. Arap-Latin bilgisi de bir bütün.

AHMET HAMDİ TANPINAR, *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi* (Ankara: Dergâh Yayınları, 2012), 656 ss. ISBN 978-975-995-279-2

Türk edebiyatı tarihlerinin hiçbir zaman vazgeçilmeyecek olanı şüphesiz ki Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*'dir. Bundan sonra da ne kadar edebiyat tarihi yazılırsa yazılsın, Tanpınar'ın verdiği hükümler kültürümüzdeki yerini koruyacak niteliktedir. Çünkü yazar sadece malzemeyi aktarmakla yetinmemiş, içinde yaşadığı devri anlamaya ve anlatmaya çalışmıştır. Uzun 19. yüzyıl olarak nitelendirilen Türk modernleşmesinin, aslında doğası gereği, edebi metinler üzerinden bir okumasını yapan yazar, Türk düşünce tarihinin meselelerini de masaya yatırmaktadır. Bu çerçevede siyasi olaylara paralel olarak, gazetenin yükselişi, roman ve şiirin aldığı yeni formlar Tanpınar'a has bir üslupla metnin içerisine dâhil edilmektedir.

İLHAN TEKELİ, *Anlatabildikleri ve Anlatamadıklarıyla Yaşam Öyküleri* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012), 360 ss. ISBN 978-975-333-281-1

İlhan Tekeli Toplu Eserlerin 23. kitabı, Tekelinin çeşitli dönemlerde yazdığı biyografik yazıları bir araya getiriyor. Bu kitapta, kadro hareketinin iki önemli ismi Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Şevket Süreyya Aydemir; Türkiye'nin 1930lu yıllardan 1981 yılına kadar çıkan ilk mimarlık dergisi Arkitekt'in kurucusu Zeki Sayar; Türk sosyolojisinin önemli isimleri Behice Boran, Mübeccel Belik Kıray ve Tansı Şenyapılı, ve Tekelinin dostları, arkadaşları Nusret Hızır, Sudi İlkorur, Tului Sönmez, Esat Turak, Yiğit Güllöksüz ve Tark Okyay'ın edebi bir dille yazılmış yaşam öykülerini okuyacak, bu yaşam öyküleri üzerinden Türkiye'nin geçirdiği değişime tanıklık edeceksiniz.

İLHAN TEKELİ, *Türkiye İçin STK'lar ve Katılımcı Demokrasi Yazıları* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012), 356 ss. ISBN 978-975-333-276-7

Tekeli, 22. kitabına aldığı yazılarda, değişik yükümlülükler aldığı STK'lar ve yerel yönetimler alanında kendi öyküsünü anlatırken, bu alanları anlama ve kuramsallaştırma çabalarını sergilemeye çalışıyor. Bu bağlamda kitapta, Tarih Vakfı'nın kısa bir öyküsü, 1996 yılı Habitat Zirvesi deneyimleri, Türkiye'de STK'lar alanındaki hukuki düzenleme sorunları ve bu alan için etik öneriler, yönetim kavramının yanı sıra yönetim kavramının yükselişi, yerel demokrasinin kavramlaştırılması ve geliştirilmesi için öneriler, yerel demokrasinin kalitesinin geliştirilmesi için yerel yönetimler ve STK'ların bütünleşmesi gerekliliği, çok kademeli yönetim konuları ele alınıyor. Kitabın son bölümünde "onurlu bir yaşam biçimi için" aktif yurttaşlık, yerelliği merkeze alan bir siyasetin olanaklılığı ve getireceği üstünlük araştırılıyor. Temsili demokrasinin sıfır toplamlı siyaset anlayışının aşılma yolları üzerinde duruluyor. Temsili demokrasi ve katılımcı demokrasinin birlikte var olabilmemesinin koşulları temellendirilmeye çalışılıyor.

İLHAN TEKELİ, *Türkiye İçin Eğitim Yazıları* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012), 368 ss. ISBN 978-975-333-271-2

Türkiye İçin Eğitim Yazıları kitabında Tekeli, bir yandan kendi öğrenim/egitim deneyimi sırasında bir öğrenci olarak bu öğrenim/egitim sürecine ilişkin farkındalıklarının nasıl geliştiğini, öte yandan öğretim üyesi olduktan sonra geçen kırk dört yıl içinde öğretmenin zorluklarını nasıl kavradığını ve öğretimin kurumsallaşmasına nasıl müdahale edilebileceğine ilişkin bilincinin nasıl oluştuğunu anlatıyor. Tekeli'nin yazıları, öğretim/egitim sürecinin pedagojik boyutundan çok kurumsal düzenleme boyutu üzerinde duruyor, eğitim reformundan beklentilerinin zaman içinde nasıl değiştiğini sergiliyor, siyasetle nasıl ilişkilendirildiği üzerinde duruyor.

GÖRAN THERBORN, *Dünya Bir Kılavuz* (İstanbul: Versus Yayınları, 2012), 296 ss. ISBN 978-605-569-153-0

Batı'nın merkezi öneminin artık genel kabul gören bir veri olmaktan çıktığı bugünlerde yirmi birinci yüzyılın dünyası neye benziyor? Bugünün dünyasının toplumları ve kültürleri, aralarındaki bağlantılarla birlikte nasıl oluştu? İnsanlık zamanımıza nasıl geldi? Kısacası yirmi birinci yüzyılın ikinci on yılına girerken dünyamız ne halde? Bu kitap, gezegenimizdeki toplumları ele alan ilk kitap. Batı'nın ve küreselleşmenin ardından dünyayı tanımaya yönelik bir kılavuz. "Tarihçiler ve ekonomistlerin, giderek mesleki uzmanlaşmalarının yarattığı duvarların gerisine çekildiği bir dönemde, moderniteye varış ve mo-

dermiteden çıkış yollarıyla, küresel eşitsizlik süreçleriyle ve olası değişim dinamikleriyle ilgili karşılaştırmalı soruları cevaplama işi büyük ölçüde sosyologlara düşüyor.

OĞUZ TOPAK, *Refah Devleti ve Kapitalizm: 2000'li Yıllarda Türkiye'de Refah Devleti* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), 358 ss. ISBN 978-975-051-040-3

Bazı düşünürler, refah devletinin kapitalizmin uzun tarihinde birkaç on yıllık döneme sıkışan geçici bir olgu olduğunu ve artık geride kaldığını ileri sürüyorlar. Bazıları ise refah devleti politikalarının biçim değiştirerek kapitalizmin uzun tarihi boyunca geçerliliklerini koruduğu kanısındalar. Refah devleti, kapitalizmin nispeten yumuşak, uzlaşmacı, nezih olduğu döneme özgü bir istisnai oluşum muydu? Yoksa, kapitalist emek ve sermaye birikim rejiminin yapısal bir etmeni midir? Kısacası kapitalizme içsel midir refah devleti, yoksa ona dışsal mıdır? Sosyal güvenlik, sağlık, eğitim başta olmak üzere birçok alanda sosyal refahla ilgili hizmetlerin piyasalaştığı bir dönemde, acil sorular bunlar. Oğuz Topak, bu sorular etrafında sağlam bir teorik tartışma yürütüyor. Refah devletinin somut tarihsel biçimlerindeki farklılık ve değişimleri, bu teorik ve politik tartışma ekseninde analiz ediyor. Türkiye'de refah devleti politikalarının tarihsel analizine de geniş yer veriliyor. Osmanlıya uzanan kökenlerinden aldığı refah kurumlarının ve politikalarının nasıl bir tarihsel değişim geçirdiklerine bakılıyor.

FAHRI TÜRK, *Türkiye ile Almanya Arasındaki Silah Ticareti 1871-1914* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2012), 299 ss. ISBN 978-975-255-352-1

Türk Alman ilişkileri köklü bir geleneğe sahiptir. Türkiye ile Almanya arasındaki silah ticareti alanındaki ilişkileri 1871 1914 döneminde Alman arşiv belgelerinin ışığında ele alan bu çalışma Türk A İmarı ilişkilerinin şimdiye kadar aydınlatılmamış bir boyutuna ışık tutmaktadır. Bu çalışma özellikle silah transferi ve askeri uzmanların devletlerarası ilişkilerin gelişmesinde ne denli önemli bir rol oynadığını ortaya koymakta ve bunun sonucunda da teknolojik olarak silah ithal eden ülkenin zamanla silah ihraç eden ülkeye bağımlı hale geldiğini göstermektedir.

H. BAHADIR TÜRK, *Çoban ve Kral: Siyasetnamelerde İdeal Yönetici İmgesi* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), 262 ss. ISBN 978-975-050-986-5

Eğer hükümdarlar olmasaydı insanlar birbirlerini yerlerdi! Tıpkı çoban olmayınca sürünün yırtıcı hayvanlar tarafından yenilmesi gibi. Ebû Mansur Es-Seâlibi, Âdabu'l-Mulûk köklü tecrübelerden hareketle egemenlere öğüt ve akıl veren siyasetnameler, Ortaçağ'da Doğu ve İslam siyasal geleneğine ayna tutan metinlerdir. "İdeal bir hükümdar nasıl olmalı?" sorusuna cevap getirirken, aslında tümüyle bir iktidar anlayışının çerçevesini çizerler. Çoban-Hükümdar idealini oluştururken, sürü gibi güdülmesi gerektiğini düşündükleri ahaliye dair bir imge de kurarlar.

ORHAN TÜRKDOĞAN, *Günümüzde Toplumsal Şiddet ve Türkiye Gerçeği* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2012), 688 ss. ISBN 978-975-255-350-7

Günümüzde Toplumsal Şiddet ve Türkiye Gerçeği" adlı bu eser, 1968'li yılların anarşik olayları ve ideolojik kutuplaşmaların bir oldu bitti tarzında algılanmamalıdır. Bu nedenle, olayların birbirleriyle bağlantılı tarihsel bir yaklaşımla yorumlanması zorunludur. Günümüzde, Güneydoğu sorunlarının alt yapısı

bir dönemin toplumsal şiddet olaylarının bir yansımasıdır. Bu nedenle, etnik bölünmelerin eşiğinde çırpınan bir toplum sisteminin bu optimum noktaya nasıl geldiğini yöntem ve teknikleri de kullanarak aydınlatıcı bir yaklaşımda bulunmak tarihsel bir zorunluluktur.

ORHAN TÜRKER, *Selanik'ten Thessalonike'ye: Unutulan Bir Kentin Hikâyesi, 1912-2012* (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2012), 96 ss. ISBN 978-975-570-559-0

Günümüzden yüz yıl önce hızlı bir dağılma sürecinin başında olan Osmanlı İmparatorluğu'nun Rumeli topraklarında başkent İstanbul'dan hemen sonra gelen en büyük, canlı ve renkli şehri Selanik'ti. 1430 yılında Sultan II. Murat tarafından Venediklilerden alınarak Osmanlı topraklarına katılan ve 1912'de Sultan Reşat döneminde Yunanistan'a terk edilen Selanik, 2012 yılında Yunanistan'a katılışının 100. yılını kutluyor. Balkanların bu büyük ve tarihi kenti son bir yüzyıldır tüm dünyada eski Yunanca adıyla, Thessaloniki olarak anılıyor. Selanik'in 482 yıllık Osmanlı yönetimi yıllarında oluşmuş olan çok uluslu yapısı, Yunan yönetimine girdikten sonra 30 yıl içinde inanılmaz şekilde değişmiştir. 20. yüzyılda nüfus yapısının neredeyse dörtte üçü tamamen farklılaşmış şehirlerden biridir; Selanik. Bugün şehrin Yahudi, Dönme, Türk ve Bulgar kökenli halkından söz etmek, bir avuç Yahudi dışında mümkün değildir. Thessaloniki, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra sadece Yunanların yaşadığı bir şehre dönüşmüştür. Daha önceki kitaplarında çoğunlukla Rumların yaşadığı İstanbul'un kadim semtlerinin nasıl Türkleştirildiğini araştıran Orhan Türker, bu kez hikâyesini tersten anlatıyor.

MUSTAFA UYAR, *Cengiz İmparatorluğu Hakkında İlk Tarih Kayıtları: Meng Ta Pei Lu ve Hei Ta Shi Lu* (İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2012), 189 ss. ISBN 978-975-437-897-9

Moğolların Gizli Tarihi ve Altan Topçî adlı Moğolca kaynaklar; Ata Melik Cüveynî'nin Târih-i Cî-hângüşâ'sı ve Reşîdüddin Fazlullah Hemedânî'nin Câmî-el-Tevârih'i gibi Farsça eserler; Plano Carpini, William von Rıbruk ve Marco Polo gibi Batılı seyyahların notları Moğol İmparatorluğu tarihinin muasır kaynakları konumundadırlar. Bu çalışmada yer alan Shao Hung'un, Meng Ta pei lu (Moğol Tatarların Umumî Tarihi) adlı eseri ve Peng Da Ya ile Xiu Ting'in kaleme aldığı Hei Ta shi lu (Kara Tatarlara Dair Muhtasar), yukarıda ismi geçenlerden önce telif edilmiş olmaları ve içerdikleri malumat bakımından, en az onlar kadar önem arz etmektedir. Meng Ta pei lu ve Hei Ta shi lu, 1221 ve 1237 yıllarında Moğol ülkesini bizzat ziyaret eden elçilerin gözlemlerini içermektedir. Söz konusu iki eser, Moğol İmparatorluğunun ilk devresi kadar, bu dönem Moğol Çin ve Moğol Türk ilişkileri hakkında da önemli malumat vermektedir. Her iki eser de, Moğolların maddi ve manevi kültürüne ilişkin birçok veri sunmaktadır. Ayrıca, elinizdeki eserde, kaynaklardaki bilgilerin açıklanması sırasında, Moğollar hakkında bilgi veren diğer Çin kaynaklarına da müracaat edilmiştir; bu sayede başka kaynaklarda yer alan Moğollar ile ilgili malumattan da haberdar olunabilmektedir. Bir kısmını sayabildiğimiz sebepler haiz oldukları öneme binaen, bu iki kaynak eserin Türkçeye kazandırılmasının faydalı olacağı düşünülmüştür. Bu çalışmanın, ülkemizde yapılan Moğol tarihi araştırmalarına ve ilgili çalışmalara, önemli bir katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

MERMİ UYGUR, *Kuram-Eylem Bağlamı Çözümleyici Bir Felsefe Denemesi* (İstanbul:YapıKredi Yayınları, 2012), 166 ss. ISBN 978-975-363-493-9

Nermi Uygur'un yetmişinci yaşının çeşitli etkinliklerle kutlandığı 1995 yılında ilk kez yayımlanan "Tadı Damağımda" ile başladığımız "Bütün Yapıtlarına Doğru" dizisi, "Felsefenin Çağrısı"nın yeni (üçün-

cü) tıpkıbasımından sonra, “Kuram-Eylem Bağlamı, Çözümleyici Bir Felsefe Denemesi”nin tıpkıbasımıyla sürüyor. Türkçenin bu benzersiz düşünürünün “Felsefenin Çağrısı”nda geliştirdiği çözümleyici “gelecek”, bu kitapta daha da gelişiyor. Nermi Uygur’un “En Can Kitaplarımdan Biri” dediği “Kuram-Eylem Bağlamı”, 1975’te ilk kez yayımlandığında, o günlerin “aşırınlıklar ve ideolojiler ortamında pek göze çarpmamıştı.”

LOIC WACQUANT, *Kent Paryaları: İleri Marjinalliğin Karşılaştırmalı Sosyolojisi* [çeviren Mehmet Doğan] (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2012), 365 ss. ISBN 978-605-423-866-8

Kent Paryaları, Amerikan “Kara Kuşağı”nın günümüzdeki dokusu ile Fransa’da “Kızıl Kuşak”taki, yani işçi sınıfı kenar mahallelerindeki mülksüzleşme sürecinin yapısını, dinamiklerini ve yaşanmış olayları en ince noktasına kadar karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Wacquant’ın buradaki esas amacı, Birleşik Devletler’de ırk tahakkümünü, 1960’larda metropolü kasıp kavuran ayaklanma dalgasına yakalanan Afrikalı-Amerikalı gettosunun geçirdiği kurumsal dönüşümü tanımlamak ve açıklamaktır. Analizinin ikinci hedefi ise Amerika’nın “hipergettoları” ile Fransa’nın gerileyen “şehir çeperlerinin” sergilediği benzerlik ve farklılıklardan, ileri marjinalliğin sosyolojik eskizine dair unsurları damıtmaktır. Wacquant’ın, ileri marjinallik tabiriyle kastettiği şey, kapitalist ekonomilerin eşitsiz gelişimi ile refah devletlerinin küçülmesi sonucu post-Fordist şehirlerde billurlaşmış toplumsal ve mekânsal sürgün ile dışlayıcı kapatma hadiselerinin ortaya çıktığı yeni düzendir. Wacquant, 90’ların başında kötülen Amerikan gettosu ile Fransız işçi sınıfı banliyölerinin tarihsel bütünler olduğunun altını çizmekte ve bunların durağan tipolojiler içinde yapay olarak dondurulmamaları gerektiğini öne sürmektedir. Zira Wacquant’a göre Amerikan gettosu ile Fransız işçi sınıfı banliyöleri; piyasa, devlet, sınıf ve etnik köken etkenlerinin kesişim kümesinin dışında kendi kendini sürdürebilir yapılar olarak görülmemelidir. Wacquant’a göre, söz konusu etkenler fiziki uzama nüfuz ederek bu mahalleleri sürekli olarak dokumaktadır. Wacquant’ın analizi, kent marjinalliğinin envanterini ve bu marjinalliğe biçim veren güçlerin bilançosunu ortaya koymakta ve böylece günümüzün tarihsel sosyolojisine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca geçmişten bugüne gözlemlenmiş ya da varsayılan evrimlerin şifresini kırmak için kavramsal ve deneysel dayalı bir temel meydana getirmektedir.

SHERRY WOLF, *Cinsellik ve Sosyalizm: LGBT Özgürleşmesinin Tarihi, Politikası ve Teorisi* [çeviren Sunur Savran] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2012) 288 ss. ISBN 978-975-570-563-7

“Modern toplumdaki; homofobik, cinsiyetçi, ırkçı, milliyetçi ve diğer ayrımlar egemen sınıfın çıkarlarını yansıtır.” diyen Sherry Wolf cinsel özgürlük mücadelesi ile insanın özgürleşme mücadelesi arasındaki bağı gözler önüne seriyor. Hem LGBT bireylere karşı hem de LGBT hareketinde ezberlenmiş tarihi, politik, toplumsal ve “bilimsel” önyargıları da güçlü biçimde sarsıyor. Eşcinsellik konusunda doğuştan mı, tercih mi yoksa çevresel faktörlerin sonucu mu gibi kısır tartışmalara meydan okuyarak, cinselliğin, toplumsal cinsiyetlerin ve cinsel kimliklerin nasıl “inşa edildiklerini” inceliyor. Cinsellik ve Sosyalizm, yalnızca LGBT tarihi, politikası ve teorisini değil; cinsellik ve toplumsal cinsiyet konusundaki mitleri, bu konudaki toplumsal yargıların işlevlerini, kadın/erkek ikiliğinin kapitalizmde neden sürekli yeniden üretildiğini açık bir biçimde ortaya koyuyor. Marksizm’in LGBT konusuna ve cinsel özgürleşmeye bakışının zamanla nasıl çarpıtıldığını, Ekim Devrimi’nin hemen ertesindeki söylemleri, sosyalizm iddiasındaki ülkelerin kapitalist rejimlere dönüşümüyle konuya yaklaşımları arasındaki paralelliği sergilerken aynı zamanda post-modern kimlik politikalarının ve queer teorisinin LGBT mücadelesinde yarattığı sonuçları da eleştirel bir gözle değerlendiriyor.

ARZU PEHLEVAN YILDIZ, *Rize Şer'iyye Sicilleri: 2 1495 No'lu Sicil - Metin ve Tahlil* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2012), 934 ss. ISBN 978-975-995-280-8

Kadılar tarafından tutuldukları için Kadı sicilleri de denen Şer'iyye sicilleri Osmanlı tarihi çalışmalarının en önemli ve en teferruatlı bilgiler ihtiva eden kaynakları arasındadır. Kadı bugün olduğu gibi sadece yargıç değil, bulunduğu yerin en üst yöneticilerinden biri olarak aynı zamanda idari ve beledi görevleri olan, nerede ise bütün sosyal hayatı düzenleyen vakıflarla ilgilenen bir yetkilidir. Onun görev ve yetki alanlarının genişliği hesaba katıldığında şer'iyye sicillerinin muhtevasının uzanabileceği sınırları anlamak kolaylaşacaktır. Rize şer'iyye sicilleri de hukuk ve iktisat tarihi, sosyal tarih ve mahalli tarih sahaları başta olmak üzere Rize ve civarının nüfus hareketlerinden folklor ve edebiyata, tekke ve vakıflardan yollara, yaylaklara, kadar birçok konuda birinci elden güvenilir bilgiler sunmaktadır.